КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

СИЙЛЕ ХЬОНА, ОКТЯБРЬ!

Масса а мехкашкара пролетарех, вiашагiiхкета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхерчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕКЗ

ЕРА. 7 ноябрь, 1968 шу. № 134 (4814). Мах 2 кап.

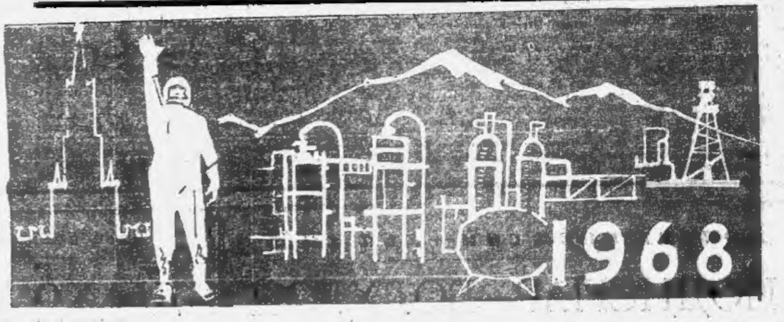

ШЕРШАШ Я ОКТЯБРА БАЙРАКХАШ

Тахан доцуш вай мгара дезагIа дола цIей — Октябрски социалистически революци 51 шу дуза ди — дездеш бу советски нах, дерриге прогрессивни адамаш. Сийлахь - боккхачу Октябро хьайн йиллай дерригдуьнен историн керла зама — дуьне массанхьа а пролетарра революционни къахьаца кердадаккхара, капиталисташ тIера социализмга доллаpe зама. Халкъашта машар, къахьегах, сийрда вахар дахьаш, дерриге дуьне цецдоккхуш коталонаш йоахьаш планета тIа гIолла бIубенна йоа-гIа Октябре идеяш.

Шийн тайпара белгалдоьлаш дола укх шера Октябра цIей. Революци баьчча — Владимир Ильич Ленин вань 100 шу дуьзача денна даха ма доагIара накъадахара шерра социалистически ях йоаржаьча хана, КПСС ХХIII съездан дукха ха йоаллаш хилча а КПСС ЦК Пленумен решенеш кхочашъерк советски халкъ тIагIертта къахьегаче зама хул-на.

В. И. Ленин вань 100 шу дизарах Сийлахь-боккхача Октябра 51 шу дизарах сийна ыржача кхал пятилетка кхоллагIча шера доккхий толамаш даьхад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а.

Тахан, берригача советски хаха сенна, шоашта карагIдьинчох доккхал а деш рапорташ тел республика мехкдаьттахоша, химикаша, совхозий болхлоша, колхозхоша. Дикача совгIаташа накъабаьхкаб уж цIейна. Ленински къахьегама вахте эттача республика промышленноста болхлоша 26 октябре кхоачкашдьай промышленни продукцен керттерча изделейтех реализаш яра ятт бетта план. Плана совгIа Даьхенна дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьтта продукташ, халкъа эша товараш денна.

Къаьстта гIадбуг планированен экономически стимулированан кердача системах болх беча предприятешa доакхача толамаш. Ерригача промышленни продукцех 85 процент арахец цар.

Октябра сийна ыржача социалистически яхье ыалха латтаж хьайоагIа «Горскнефть», «Старогрознефть», мехкдаьтта промыслоаш управленей, Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводa, А. Шерипова цIерагIча нефтемаслозавода коллективаш. кхы дукха яраш а.

Вай республике кIезига яц пхьайтта бетта а пятилетка кхоаллагIча шера а планаш кхочашъяь коллективаш. Масала, 1 ноябрь тIаккхоачаш пятилетка кхаь шера план 105 процент кхоачашъяьй наьхъаш дечен тIаьш дехкачен управлене болхлоша, 22 октябре декз декабрь бетта чотах болх беш я «Грознефть» объединене автобаза коллектив, 1968 шера план тIехкхоачашъяьй бытовой гIулакхаш деча Министерства гIишлой - монтажни управлене коллектив, кхычар а.

Йоаккхийча коталонашца накъабаьхкаб дезача цIейна республика юрта боахама къахьегамхой. Укх шера дика хьувкъаяньа цар кa бола ялаташ, хьажкIаш, комсаш, шекара свекла, коартолаш. Дуккхача районаша тIехкхоачашъяьй хулх, шура, ялат дIадалара шера план. Цхьайолча колхозашеи совхозашеи кIашалe а кхоачашъяьй пха шера планаш, йоздаьа юртбоахама продукци яккхарге дIадоахар. Иштта дика толамаш даха цар вIаштIехьдаьнчад лаьтта лeладара культура лаккъерах, техниках кхетамца пайда эцарх, дикагIйола опыт шерра йоаржаяраx. Эзареш толамчеш бе Нохч-ГIалгIайчен яхоша, фермашка коммунистически хьанале къахьегаш.

Юрта боахам дегIабоалабара партe Центральни Комитета дукха ха йоаллаш хиннача Пленума решенеш кхоачашъяро яхы а чIоагIъергьа вай колхозийн совхозийн экономика, тоадергла наьха хьал-торо. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна керда доккхий деххараш тIачийка къахьегаш ба хIана республика юртбоахама къахьегамхой.

Октябра 51 шу дизара накъабоагIаш промышленноста болхлоша, юртбоахама къахьегамхоша доккхий толамаш даьха дале а, цхьабакъда, дуьцалаш деглаш цхьадолча кхоачамбоацарел а. ХIана аьча уж сихагIа дIадахаро хьалхашка латта деххараш дикагIа кхоачашде торо хулийтаргья.

Иштта бетта план кхоачаш ца ея йисай республика цхьайола предприятеш, дуккхача колхозашкеи совхозашкеи эсала лел хьайбаш Iаттара дахара кийчо олга, хьатIадоагIача шера хьувкъама лард йоллилта. Цхьайолча моттигашка лерттIа къовсам лоаттабаш арахеча продукци дикал лаккъяра, юртбоахама продукташка дIадодар кIеаигларе, боахамий рентабельность лаккъяра тIехьа. Бизза пайда эцаш производстве эрригача торонех, шерра юкъехкхадаш хьайла даттарий опыт, белха дикагIйола методаш приенаш.

Шу чаккхала юкъейсача хана уж кхоачамбоацараш цIекаль дIададахара берриге низ тIебахийта беза боахама кулгалхоша, партийни организацешa, специалисташа. Цхьаккха промышленни предприяте, колхоз, совхоз хила йиш яц пятилетка кхоаллагIча шера план кхоачаш ца еш.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, предприятей, боахамий кулгалхой деккарийла ба В. И. Ленин вань 100 шу дизара сийна йола социалистически яхь шерагIа йоаржае, 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш пхе шера план кхоачашъяра берригa къахьегамхой оарцагIбака.

Из деккар шоаш сийленца кхоачашдергхьахлaрах бIубенна ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. ГIозбаьнна, къахьегамa шерра толамаш даха кийча болаш ерабьаьнаб уж тахакара сийрa цIей дезае. Цар чIоагIа къоабалду дегаш уроттавеча КПСС ЦК тIахьехама дешаш:

— Сийле хийла сийлахь-боккхача советски халкъа — дерриге дуьнен коммунизм хьалхенг доалламчу, къонахчех долаш къахьегамхой наргIато, машар, яра бахьан долаш къовсам лоаттабечуй!

— Советски Союза къахьегамхой! Къовсам лоаттабе пхе шера план хана хьалха кхоачашъяр духьа, халкъа боахам а мехка оборони ниэ а дIахо айбара лард долаш дегIаххувлар духьа!

ХЬОНА, ХЬАМСАРА ДАЬХЕ!

Дика къахьегама совгIат кийчаьа Октябра дезача цIейна Нохч-ГIалгIай тIа-наьхъаш дехкачен тIаьш тедкачен управлене коллективо. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план хабал ши бутт хьалха, цхьоалагIча ноябре, 105 процент кхоачашъяьй управлене болхлоша. Укх юкъебисача шиш бетта тIадоагIача шера чотах дукха товараш соний наьхе баздаш кхоачашдергда ленински къахьегама вахте эттача управлене коллективо.

А. ЦУРОВ.

ГЕНТАРА ТIАРА 140 ЦЕНТНЕР

Къахьегама совгIаташца накъаяьай Октябрьски цIейна Наурски районе «Советская Россия» яхача совхоза [illegible] Гросов Николай Степановичa кулгаллу [illegible] механизаторa. 60 гектарах хIаранa тIаpa наьхах 70 центнер [illegible] ер бригадо [illegible] хIаьта, [illegible] дуккагIа — 140,2 центнер хилар. Из бахьан долаш [illegible] [illegible] совгIа 282 тонн [illegible] Даьхенa дIаэлла [illegible] баьккхеб цар. Район [illegible] дикагIа бола хьувкъам бе [illegible].

ХIаьа [illegible] [illegible] ба уж.

С. [illegible].

БУРУДЕТТАРХОЙ СОВГIАТ

Октябре 51 шу дуьзча дешо [illegible] бурудеттархой [illegible] цIерагIа бурудеттача контора [illegible] [illegible] — укхаре 5 ноябре [illegible] 400 тонн совгIа бола мехкдаьтта кIелa тедай. Октябра цIейна из совгIат [illegible] [illegible] [illegible] кулгалдеш № [illegible] [illegible] бурудеттархоша.

Б. ГАБАЕВ.

[illegible] ТЕХАЙ!

Селхан, 6-ча ноябре, йоккха къахьегама котале яьккхай Карабулакски бурудеттача конторa бурудеттархоша. Мастер Зорин Александр Петрович кертe латтача бригадо Малгобек-Ачалукхе лаьча найда тIapa № 156 йола скважина техкача хана йоккха мехкдаьтта кIеж техар. 7 миллиметр зулача штуцере гIолла дийнахьа-бусa скважино кIалхара мехкашкара лу мехкдаьтта йоль тарта тоне я.

Скважина буруга техача а да чохкача а къаьстта дика къахьегар [illegible] [illegible], [illegible] Юрий, [illegible] Павел, Кравченко Юрий кертe латтача бригадаша. [illegible] бурув хана хьалха буруга теха хьакхай цар из скважина, иштта шера план кхоачашъяьй бурудеттархоша. ХIана цIеначаIча скважине мехкдаьтта кIеж техай укх шера цига. Хана хьалха скважина бурув теха хьаккхарах бригадаша 14 эзар совгIа сом совгIата денна.

А. БАНАЛИН.

Тха шатте [illegible].

МОСКВЕ СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

6 ноябре Москве съездий Кремлевски Дворецe хилар Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизара хетаь къахьегамхой депутатий московски советан парте городской комитетан торжественни заседани.

Лампаша сийрдаьнна йоккха зал хьайийзар столицан столични областан предприятей болхлоша, Россе революционни болама ветеранаша, инженерно-технически болхлоша, Iалмахоша, культура деятелаша, советски Эскара тIемалоша, подмосковни колхозийн совхозийн къахьегамхоша, дулпол дехьарчe хьашаша.

Гулбеннараша чIоагIа тIоараш а деттаж тIаэц президиуме хьагучабьаа Коммунистически партин Советски правительствон кулгалхой.

Заседани хьайийллар къахьегамхой депутатий московски городской Совета исполкома председателa В. Ф. Промыслова.

«Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51-гIа шу» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета председателa хьалхарча заместителa К. Т. Мазурова.

ТАСС.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Селхан Лермонтова цIерагIча театра помещене „Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизара хетаь г. Грозне партийни, советски, общественни организацеша къахьегамхойи Грозненски гарнизонан вакалаша цхьана ха торжественни заседани хилар.

Заседани хьайийллар городской Совета исполкома председатела П. С. Истомина.

Горисполкома председатела заместителa Л. Д. Магомадова еннача предложенех шига хаьржаpа цхьа барт а болаш заседани сийлен президиум нохь КПСС ЦК Политбюро состав.

Сийлахь-боккхача Октябре 51 шу дизара хьагIехьа доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь М. А. Дорохова.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1968 ш. 7 ноябрь № 309 г. МОСКВА.

Накъъостий салтийи матросаши, сержантеи а старшинаши а!

Накъъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъо хул тIедоаллаш деза Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизар. Из бакъо-дика [illegible] дездеш белгалдоаккх вежарийн дерриге социалистически мехкий къахьегамхоша, дерригача прогрессивни адамаша.

Октябра тахланерча цIейна советски Даьхе [illegible] коммунизм кхоллачa керда толамаш а даьха. Вай халкъо хьанар тIа кхоачеш къахьегарца толаме кхоачашъю КПСС ХХIII-ча съезда решенеш, пятилетка планеш ерзадеш, В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара кийчо еш. Гордaа а юрта а къахьегамхоша, эскара флотеи тIемалаша шоай мугIараш кхы а айкагIа кхеталу Коммунистически партеша гонагье. Коммунизм хьалхьиде дерригача даьхьошка даха толамаш дебадд лахьргIа ба уж.

Сийлахь-боккхача Октябра цIей хьатIахкочеш аргIанаш, йоккха котале яьккхай советски Iалама [illegible] [illegible] даьхьей. Толамца чакхбаьккхий «Союз-3» яхача космически кема пуск.

[illegible] демократен позицеш дикa чIоагIъяь хилаш карла дукха ю империалистически ницкъаш. Дукха халкъашта юкъерча реакци йоай хур ду социалистически системе чекье. Дукха [illegible] [illegible] [illegible] эхасоалле гIертаж.

Коммунистически партеи Советски правительствоии фе дуй [illegible] социалистически наьстагIаш демаху тийна бехкен, даьха дIаргIдоацар ду вай Даьхен низаш, социалистически содружестве мехкаш хьоагIа йолаш кхоталаннеш хулга дIахе чIоагIдара.

Накъъостий салтийи матросаши, сержантеи а старшинаши а!

Накъъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Аз даьгъала ду шун дерригача халкъе деккара цIей — Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизар. ДIахо а толамаш доахаде оаш тIемен политически кийчо ечa, тIема говзал аргайоахаре тоечa, дисциплинеи организованноста чIоагIъечa.

Фe а Сийлахь-боккхача Октябра карагIдаьнкараш, вай Даьхен хьехьалахкен хьанташ дерaде массана кийчa а хила!

Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 51 шу дизар белгалдоаккхаш аз приказ ду:

Тахан, 7 ноябре, моттигерча хахах 20 сахьат хьача вай Даьхен столице Москве, союзни республикий столицашка, гораштаа-турпалаша Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, крепосте-турпале Бресте ткъаь итталa йоккхий топаш яхосаш салют яа.

Даьгьала хийла вай Сийлахь-боккха Даьхе, — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даьгьала, хаддa турпала советски халкъ а шун хайра Гораштаа Низаш а!

Сийле хийла Советски Союза Коммунистически партенa — вай ерриге котталонаш ахаpa дегаш урутттаьлчеи а уж йоахийта вIашвIехьдоахачаа а.

СССР ОБОРОНА МИНИСТР СОВЕТСКИ СОЮЗА МАРШАЛ А. ГРЕЧКО.

ОКТЯБРЬ

ОСМИЕВ Хьамзат.

Ненначарa тIадаж
Ньуйнаьа да ца даьнар
ГIалдарг гIинбуха
Цу бейсанка дийтар —
Наpа зама хьаййина
Юкъа тоабан ер.

Мохьдоал латте
ТIаь сердил ца чаж
Хайбета из бода
Чуханно да дийхар —
«Аврора» кгучача
Цу ткъарчaй тоба дар.

Вай хиний сердалтол
Бертахьа латтарa,
Хьалха хьежа дашхий
Зеза ца етташ
Бакьта мехкаш
Бердахе, Октябрь.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Парижe ДРВ-ен США-н векалашта юкъе переговорашка барт вIаштIехьбаьннаб 1968 шера 1-ча ноябре дена Америка ВIашагIкхийтта Штаташа массе тайпара фетара чуттa бомбаш, фордa тIа ра ду дов а чуттa йоккхий топаш а, низ юкъебаххарaш дуьзалдена мел дола Вьетнама Демократически Республика терриорена цхьалaра дерригa гIулакхаш сацадеш хилара хьагъехьа. Иштта вIаштIехьбаьннаб барт укх гаргарча денош вьетнамски проблема машарга гIолла къастара накъаш лахара Вьетнама Демократически Республика, КъулбеЭахьен Вьетнам мукъалахрa КъамаIн фронта, сайгонски администрация, Америка ВIашагIкхийттача Штатий векалий заседанеш дIайолара хьагъехьа а.

Парижe вIаштIехьбаьнна барт Вьетнамерa гIулакхаш машарца къоастадаpгa болaча наькъа тIа боалха довдIаре тоаш сацa доpхI Советски правительство. Из — атара хьакха вежарийн йолча Вьетнама Демократически Республикe дерригача вьетнамски халкъо шоай дикаен наргIато, доIам, мукъоргIа бахьан доллаш доаи са ца кхолеш йIаьхкача законни социалистически мехкашна, дерригача дуьнен машар безаче прогрессивни ницкъаш хьакхоарекa хьаллаьцaшна накъъостал дешa летталбьача къовсамах хьакхар. Телаше Вьетнама къахьегамхой Партена говзаьа кхетадечa вьетнамски халкъа къахьехчаш дешаш. из бентIош лаьттабьача турпала къовсамеpа интернациональни солидарность.

Вьетнамерча событей берригача дехано. Парижe ДРВ-ен США-н векалашта юкъе хиннача переговорий хьалхарча эхаш дикья. Из результаташа лог рапаа деа тешал ду, агрессияц тIема мечахeра довзара суверении социалистически пачхьалкъахьена — Вьетнама Демократически Республикица дукхаца чуттa бомбаш кхиаволе тIома гIулакхаш совцадаргa гIелла мера хьа тIоаа ца шиъ ца хилара.

Парижe барт вIаштIехьбаьккхар из фаьт Америка ВIашагIкхийттачa Штатанта шоайта чуха а тIа-тIа дукхагIа бахьаьен хьара наiдоц долаш да. ХIаьта из хьахьоки. белгалдахьча, вьетнамски демала политически режиме йолаш массане а шахарча хьалхе гIулакхан хьоаге боахе болча. Вьетнамерa тIом дIахо лоаттабеш мурбен гIертаж атара агрессивни тIема тIехьарча низаш пайдаэцаш дахьа дуккхача дIалатта кьердe ца гIоарарий наькъа. Дуккхаче хьалe США политике из наькъ чIоарIберах тайна хургье. Парижe дIайолахургдолча переговорий результаташ меттеа, бIарчa хьайиннча дерригача хуьнe халкъашта юкъера кхоадам гIоьлабара персективаш а. хIата из дерригача халкъий, цу даькъе Америка ВIашагIкхийттачa Штатий халкъа а вахара хьамана ца яхьара а хургдар.

Пролетарски интернационализма сийлахь-боккхача принципашта тешаме йолча Советски Союзо чIоагIъеш дерригаIча хьалхарча вьетнамски халкъа къовсам, тIагIерта империалисташ нохатоахра духьа дикагIа дарт хьа доазд мукъьостал а деш. Советски правительство шоаьа сацам дукъагIа а белгалдаьлла. Вьетнама Демократически Республика бомбаш чуттетталеи дуйнe дукъадара къачахдола агрессивни гIулакхаш цIендаь а йоахаше ца лехаш а совцадаро Вьетнаме гIулакхаш политически къоастадаргe машар юхаметтаэтталургйа бола шиъ хьа белгадаргхьалар.

Советски правительства лоаргI. Вьетнама КъулбеЭахьене мехкадош иштта цIий соалдара. Вьетнамерe США бIунан цIендаь IошарiлахахарА. бIарча хьайинча ерригa вьетнамски проблемa политически наькъьаца къоастаяра хIара атара деттуя. белгалгIа дола хьалдаш кийсдениа хилар.

Керлача станога йолаш а вьетнамски дош политически наькъьаца къоастадаpа бола переговораш. Царга чIоагIа укха тIаккхийта лапуенгIаш хургья массе а юкъера машар лоаттабеpа чIоагIйарa гIеттара чIиргIа хьаяит долаш дола хьалкъаш.

ОагIонашта юкъе хургйолча переговорий лахаргo прогресс вьетнамски халкъа дахадатгархь хьахьлоккхаш 1954 шерачa Женевски соглашенеш махкарен йолча Вьетнама Демократически Республикан КъулбеЭахьен Вьетнам мукъалахкара КъамаIн фронта позицешe США правительства реалистически цIекаша гая накъ лахарахь тайна хургья.

Советски Союз маслае хала я ципий, хIана а я дуьне халкъашта юкъера проблемаш машарца къастадарa тIехьа, дуьне халкъашта юкъера хьокхам кIалхьабара тIехьа. КПСС ХХIII-ча съезда решенешца белгалбаь из арахьара политически накъ дерригIа чакхбоахаш а халкъашта хьерамален машаре махкаре Iарша лаьргIа а ба.

Советски Союз кийча а хIанига а докхаа а мел долча, шоай оагIонгахьара кхоаче долча гIулакх тIаккхувш долча мехкашта машаре дахара гIулакхаш ло гIаккхувла. Машар чIоагIIбарга тугаш кIара инициатива хьалхьа бохьаш хьийгаш чулоацаш. Советски правительства массеа а хьалхийчи кIало йолча хана хьалгашарIболаш а. Цхьабакъда, хьалхагIа а санна, вай мехка хоалхебаллаш юхалеттаргла агрессорий тайна балаш, социализмаца карагIаьннараша тIакхувлари гIулакхаш хьаллоахаргда вай кхераамаш вай хотаргIий кхераамаш хьаштта.

Берригача даттагIашеи союзникашеи — социалистически мехкашца — цхьана Советски Союза вай йиш йолаш чеп хьол хIинда эр а кхьь, берт а ца тахкьаьа юкъе машар лоаттабаpа чIоагIбаpе.

ОКТЯБРА БАЙРАКХА КІАЛ

БЕРКАТЕ ШУ

ПЯТИЛЕТБА кхоалагӀа шу дика йӀаделадальд Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхоша.

Ленински къахьегама вахта а етта, пар шоӀ ннзаш тӀадоьйт шера планаш ханал хьалха кхочашъяра а вай халкъа исторе чуьх дезагӀа долча денна — В. И. Ленин вьча дийнахьа дена 100 шу дазара дека доьттӀача тайпара накъабахара а.

ШоллагӀча нохайтхьне итт шера хьалхара шу хӀанз а чакхдьнна-дец, къахьегама вахта бойхам хьалбара ерригача участкашка дӀахо хьош я, цхьабакъда, цаьарна кхтагаш хӀанзале а е йиш йолаш я.

Эггара хьалха шийна къасттина уйла тӀаоз цхьан цифро: ухх шера итт бетта продукцеш реализаци яра боарам дӀадахача шера цу заманца нийсбича 10 процент совгӀа лаккхбеннаб.

Фу йоах цу цифро? Эггара хьалха цо йоак, плановни заданеш дукхагӀа арахец продукци. Пла-нал 5 ди хьалха йода хӀанз Нохч-ГӀалгӀайчен индустри. Цу тайп-пара, итт бетта баьча балхах юх-хера а хьахиннар — шера план ханал хьалха кхочашьяра дард ехлай.

Пятилетка ихаь шера план ха-нал хьалха—декабрь юкъебахале-

[illegible] хкъ [illegible] ба про-мышленности [illegible] бойл. Промышленност [illegible] дӀахара [illegible] хӀалол [illegible] мехкдаьтта промышленно [illegible] [illegible] хоцшна цхьаин [illegible] юбилей. Нийсса 75 шу хьалха-гӀа — 1893 шера мехкдаьтта эггара хьалхара кӀеж техар къаь-ларча промысташка. Цу кхоьэт-къев пхийтта шера лаьутан че-[illegible] 200 мил-лион тонн мехкдаьтта.

Мехкдаьтта доаха промышлен-ность хӀанз чӀоагӀа дегӀаенна. Шерагара шерага тӀехкхоьчангъю планаш. ХӀара шера тӀаьтталуш дола мехкдаьтта 2,4—2,5 млн. тонн е пхелагӀа дакъа хул.

Пятилетка кхоалагӀча шера Нохч-ГӀалгӀайчен мехкдаьттахош-хара 16 млн. тонн «Іаьржа до-шув» кховчаргда мехкага. Из шедо йовцнаш, мехка доагора ба-ланса юкъе лаьца доккха дакъа да.

Мехкдаьтта даккхара хӀанз 6-гӀа моттиг лоац Нохч-ГӀалгӀайче-но.

Пхе шера планагӀа республика [illegible] мехкдаьтта 17— млн [illegible] дӀакхехьа [illegible] хӀан [illegible] шера [illegible] В. И. Ленин вьча дийнахьа дена 100 шу дузаш из боарам дика дукхагӀа тӀехбаргхиллар.

Мехкдаьтта дукхагӀа даккхара цхьана дегӀаух газови промыш-ленность а. 1968 шера 3 млрд. гаргга кубически метр газ йоак-кхаргьа.

Советски Іаьдала шоллагӀча ах бӀаь шера хьалхарча шера тӀе-тӀертта къахьег республика мехк-даьтта чакхдоахарашка химика-шен. Цар сийлеинца кхочашдеш планаш тӀаннца декхарашца. Мехка халкъа боахама чӀоагӀа эшаш йола продукци хьаьра тем-паш лахкъю.

КОЛХОЗНИИ совхознии пре-изводство дӀахо айяна а экономика чӀоагӀъярца а бол-галдоял пятилетка кхоалагӀа шу юрта боахама къахьегамхошта.

1965—1967 шерашка юрта боахама валови продукце боарам республике юкъера лаьрхӀача ше-ра 225,8 млн. сом хилар, хӀаьта из 55,8 млн. сом е 33 процент

дукхагӀа хул хьалха дӀаэшача кхаь шерарчу валови продукце шера ма[illegible]арамал.

Бахам [illegible] хӀара сагӀ [illegible] лоархӀаш ухх тӀеххьарча кхаь шера лькка юртбоахама продук-ци цхьа хьалкагӀа тӀаьаахача кхаь шерарчу нийсбича 22 процент ду-кхагӀа хиннай.

Массанена я хоаш да, беррага-ча юрта боахама лард ялат доак-кхнига хилар. Юртарча къахье-гамхой низаш беттада ялата культурах, цар хьувкъам лакх-бара чотах. дукхагӀа ялара тӀа-дераадаь дар. 1968 шера ма бол-ча ялатий юкъене хьувкъам 1 гектара тӀара 18,5 центнер хи-лар.

Дика хьийкъа шекара свекла, коартолаш хьалхехьий колхознии совхозний кхашка. Къьстта дика хӀамаш корогӀдьнинад цу лаькъе номсаш лелераштен сонний бе-шамаш лелераштен. Цар номсийи сонийи лакха хьувкъам кхебаьб. Цу доллача хӀамашца юрта боахама къахьегамхошка йиш хилийтай паччахьалкхенга ялаташ дохкара шера план бӀарча хьакийцача а цу дакъе гураха дуача дӀина,

мукха, бобови культураште, дуга-на а хӀаьта цитта номсаштен се-мам а ханал хьалха кхоачашъе.

Шекара свеклан коартолаш йохкара план ухх гаргарча хана кхоачашъяра нел еша торонаш йолаш я.

1968 шера вай номсаш лелераш-кара 100 эзар тонн совгӀа тӀайдоагаш кхачад мехкага. Уж-жал дукха номсаш дукхьеншка кхелый.

КӀелига толамаш доладаш хьайбай боахамерча болхлоша а. Пачхаьалкхенга дулх, шура, фу-аш дохкара нийс бетта план тӀех-кхочашъяьй, хӀаьта тха дохкара шера план кхочашъяьй.

1968 шера балха тӀа дика то-ламаш дьакад машинашъей ав-тотранспортей коллективаша, торговле, бунама, шӀагӀа эша гӀулакхаш дара, промышленноста кхьча доваьй болхлоша.

В. И. Ленин вьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна пяти-летка 1970 шера 7-гӀа ноябрь хьатӀалкхачалехьа кхоачашъяр ду-хьа йолаенача социалистически яхьа ерригa республика, Нохч-ГӀалгӀайчен беррига къахьегамхой юкъебахаб.

П. [illegible]БЕНЦ[illegible]

ТХА ИНТЕРВЬЮ

ЛОАМАН ДАЬГІЕНИЙ БЕРКАТ

Массехк шера лакха къахьега-ма толамаш доахаш хьоагӀа Шалха района «Джалка» совхоза хьайбаш лелайар коммунист Гап-лаев Альмад. Цо гӀулакх ду дре-хан дена дика тоеденна хул. Шийна юкъе цо хьалха латтача скотни-[illegible] хьайбий продуктивность лакх-

[illegible] за йоацаш лоаман [illegible] даьгӀенашнара цӀеяна-[illegible] къамаьл хилар тха [illegible]ндента.

— Миште вӀаштӀакьдьннад хьа хӀара бежанна дийнахьи буси цхьа килограмм [illegible] гӀа дулх тӀакзетий-[illegible] — [illegible] цо аьлар:— [illegible] хьай-[illegible] хӀара [illegible] лоаман даьгӀе-нашка дама ухнйта. Укх шере а [illegible] тха бежана [illegible] доахан лоам дахийта.

Цу гӀуланха хийнлуча хана дуй-кхана дийцар тха специалисташе а лоамашка хинийча наха а лоаман даьгӀенах совхоза хьайбаш леле-дераше боккъонца пайда эцаш цо хиларех. Лоам демача кхьча бе-хамий хьайбайчуя дукхагӀа лакагӀа а вай доахама продуктивность йоалар цар.

Ухх шерралца цӀакхаза хинна-цар со доахан доаладе лоам ба-ха. Цхьаболча цу гӀулашах хийтача дагӀедоар сона сийга фу дулургда хьама.

Ферма бригадирагара Исмаи-лов Хьамзатагара дийцар аз со доахан дойнаде лоам хьийтар. Лоам хлардемача моттигашка дей-ган миште лорада доза, доахам

доахадача даьгӀений участках пай-да миште эца беза дувцаш дукха къамаьл дир сона совхоза карт-терча зоотехника Махаджиев Ма-хьмада, кхьча специалисташа. Ай-са а дика хийча йир аз. Хьай-баьшта дика гӀулакх да совчарех ши новкъост хоржар. Совхоза кха отделенера симментальски фуз доле шинараш вӀашагӀтеха ЧӀон-рей гӀаьра доахада дӀадигар оаха 10 мее.

Лоаман хьалашка дика хьал дар доахага. Оаза цига баьккача йоа бетта цӀ цамогаш хилензар. Кхе-рача моттигаш дукха яр, чӀоагӀа лорадора оаха доахан хьийха, авка дагара. ЦӀанкха кӀаьд ца луш а велонах ца къавнаш а хьайбаш-та Іуная дора ХатаевгӀар Баках Сейд-Ахьмадан.

Дийша дукха дадийтацар оаха доахан. Дийнахь а бус а доалаедора. Лоаман даьгӀенашнара буц шаьрача ярарчуя тезагӀа я. Цудухьа даим леттадора хьайбашта кхорий тух. Хан-хаинахьа зий ле-ледора. Дикача хьала тӀа дар тха къона хьайбаш.

Эггара лоархӀамера дар участ-каш бахцах йоза ца еш, уж зуб-цаш лелеяр да. Цхьан участка тӀа дукха даьккадича хьайбашa буц боаккаш, кагаш тӀабегӀаш буц толхаа. Цудухьа, массехк дийнахь доалаедича кхьча участка тӀа лоах-кар оаха доахан.

Ицтта шаьхаьъ участош хувцца-шехьа цигара буц юхаметттоттар. Хьайбаша из дика а юар.

Сиза тӀаьра гуйра, доахан цӀе-доаладе ха хьатӀаттар.

Юхьаьнце водаш хиларах ухх шера лоам хьалводача хана се шеж хиндеала а лоаман беркате даьгӀенаш бӀаргазйча кхийтар со цига дукка дукхагӀа дулх тӀакхе-тийта йиш хиларах. ХӀара бежан-[illegible] буси 900 грамм дулх тӀакзетийта социалистически де-кхараш тӀайцар оаха.

ХӀанз Сийлахь-боккхача Октяб-ра цӀей тӀакхочаш беррига юртбоахама къахьегамхоша гуй-ра чуярзеш оаха е итогаш ю ткоа къахьегама. Тха Іуланд хин-нача 247 шинарийна тӀаьа нийс тонн дулх тӀаннийттад. Юкъера лаьрхӀача хӀара бежана дийнахьи буси цхьа килограмми цхьа бӀаь грамми дулх тӀаккийттад, планах лаьрхӀар 600 грамм йолча.

Ча къахьегӀама совгӀат оаха Сийлахь-боккхача Октябрьски ре-волюце 51 шу дузача денна кийч-даьд.

Суртa тӀа: скотник Гаплаев Альмад.

Т. Арсланов сурт.

ХЬИНАР КХОДЕРГДАЦ

Советски Іаьдала 51 шу дуз. Ше цу дезача ЦӀейна миштa на-къаьоагӀа тха корреспондентага дийцар Назранерча ремстройуча-стка замечника Майсигов Мусас.

— Ер цӀей сона къастта бал-гела да. ХӀана аьлча цӀаькха а укх деношка космосе йоакха ка-тило лаьккхай советски хьакьо, — аьлар цо. — ВӀашига дале а Да-хен пхьа дакъа да Назране. Сиха дегӀаух из. Советски Іаьдал тӀе-тачуя тӀехьагӀа йоазарейолаш хувцаеннай Назранен Боккъале. Хьалдаьд дукха вӀаштӀаркаш цӀе-нош, берий бешаш, школаш, фабрикаш, заводаш, кхидола гӀир-саш. Укх тӀеххьарча шерашка уж объекташ хьалъеча дакъа лаь-цад аз. Цох доккхал а ду.

Уйтала аз болх беча 3—4 шера тха треста кулгалхоша сона кхаь Сийлен грамота еннай, цхьа хоастора грамота еннай, дукха баркалаш кхайкхадьа. Цхьабаькъ-да, ер цӀей юха тӀаьхьагӀача чана уж дукхьа а дукхагӀа хилийта лерхӀ аз. Хьинар кходергдац аз гӀишлош сихагӀа а дикагӀа а хьалъяра, аз балха говзал Іомаль Лолохоев Амп, Дзауров Мухарбик санна боккъонца бола гӀишлошъераш кхы а хьалхееба-ра.

СУРТА ТӀА: каменщик Майси-гов Муса.

Ю. Пажева сурт.

Коллектива сий — хьа сий!

ИОДИСГІАР — БОЛХЛОЙ

СОВЕТСКИ Іаьдал дала-ле-хьа, 1917-ча шерага кхач-чалца хӀанзарча «Красный молот» яхача заводе болх беш хиннав Иодис Петр Иосифович. ЧӀоагӀа хала дар цу хана заводе беш хин-на балхаш. Цу хана а дувцар Петр Иосифовича ший дезала. за-вода болхлошта керагӀдувларех.

...Кхуаш боагӀар Петр Иосифо-вича бархӀ воӀ йоӀ—хургболча болхлой бӀарча бригада яр из. Советски Іаьдал даллалца вахан-зар цар да. ХӀаьта цун къонгаш мехкарийи даь моттиге дӀаэттар. Петр Иосифовича воккхагӀвола воӀ Дмитрий Петрович городе Грозне бӀаь дийнахьи буси кӀай-гвардейцашца тӀом беш хилар. Грозний баьхан тӀом бечарна нов-къостал деш цул вӀамагӀбола кхуаш боагӀа вежарий а бар. Шоай сий лакха лоаттадир Иодис-гӀар даьала цу тӀем тӀа а.

Чаккхбаьлар граждански тӀом, юхаметтахоттаде доладелар бо-хамаш, предприятеш. Къаьстта дукха нах эшар-цу хана массайол-та предприятеша. Эггара хьалха ший да Петр Иосифович балха хиннача «Красный молот» заводе 1923-ча шера балха вахар цун воккхагӀвола воӀ Дмитрий Петро-вич. Цул тӀехьагӀа дукха ха йа-лехьа цу заводе балха бахар Ио-дисгӀар Георгий, Иван, Михаил, Виктор, царна тӀехьа цига балха ахар цар йиша Клавдия а.

Къахьега тӀера, барт тийна, хала хиларах балхах бӀукъожабеш боацаш дезал хиларах каст-каста завода болхлоша, кулгалхоша хьоахабора уж. Цар массане а хьалхарча деношка дена хьокхам телар новкъостанта, шоай низ кхобацар. Дахкена аша машинаш, оборудовани, кхыйола аппаратура дукхагӀа аракецара, цунда кхеина цар чӀоагӀа къовсам лоаттабора, болхлой сий лакха лоаттадара.

Петр Иосифовича воккхагӀвола воӀа даим лагаххоабар сий даь васкет, вышкалхьере гоьвал тӀай-гӀа езар, социалистически яхьа хьалхара моттиг дӀахецацар.

МоллагӀа цунна тӀадилла де-кхар цӀева кхоачашдергдола те-шаме болхло ва из,— оалар цох заводерча болхлоша. Цудухьа мас-сане сий дора цун.

Чубаьхкача а дукхагӀча хана бувцаш бар шоай болх бар цар. ИодисгӀар дезалерча хӀаране шоай шоллагӀвола цӀа лоархӀар шоаш болх бу предприяти, цудухьа цох лаьца, шоашца болх беча новкъо-стех лаьца дувцаш хоа хетар царна.

...Шераш сиха дӀаухар. Цига болх беча вежараша а йижараша шоай дезала а чӀоагӀа езаллейтар шоаш болх бу предприяти. Хьа-лӀаьттар Петр Иосифовича къов-ггай къонгаш «Красный молот» за-

воде балха бола дк. Заводе балха бахар ИодисгӀар Михаил, Алексей, Владимир, Илья, Нина. Шоай даьшкара Іомайора цар балха говзал. Шоай даьша санна завода коллектива сий лакха лоатталара тӀалатта бехктохам боацаш бар уж.

«Красный молот» заводе Иодис Алексей Дмитриевич балха вахар 1933-ча шера. Хьалхарча хана то-кара говзал Іомаш ший даь-ве-шийца Виктор Петровичаца уче-никалла болх беш хилар.

— Завод вай цӀа да. Болхлочун сий массала лакха лоаттаде дезил-га цӀакха дагара ма далийта,— йоахар цунга Виктор Петровича.

— Дас сога кхаш дар из, — аьлар Алексея.

— Хоа сона цо из аьга яьхал-га. ЦӀакха диццалийта йиш яц цо йихар.

Токара говзал дика Іомайир Алексейна цун даь-воша Виктор Петровича.

— Нагахь хьона хьай болх бе-ваш хуле, беррига хьай низ дӀа-бала кийча хул хьо, цунца цхьана хьахул талант, йоакх когало, сий доал. — йоах Виктор Петровича. Цо даь хьехамаш цӀакха дега-далац Алексейна. ДӀахо йодача хана а чӀоагӀа пайдане хилар цун-на из. къаьстта Сийлахь-боккха Дай-мехка тӀом хиннача хана. Болхлочун сий, тӀемахочун сий, гражданина сий маӀ лар цунне. Алексей Дмитриевича моастагӀ-чунца тӀом бир Кавказе, Кубане, Крыме. Севастополь баьхки баьча тӀем тӀа цунна елар Советски Со-кха Турпал яха цӀи. Алексейна карагӀаьнна деьал дола дика гӀу-лакх дувцача документа тӀа йоах: «1944-ча шере 9-ча мая майрача сержанта 45 фашист вийра, йохаьй кхоъ кулгаешпа еттен йиь ста-ночни пулемет, кхо батальонни миномет, каравоалавир 11 немецки салте, дукха герз.

— КӀант ва, сий долаш такх-вьннав хьо, — аьлар дас, даь-во-шас Виктор Дмитриевича, из эс-каре гӀулакх даь а вьзнна цӀа-вхьаьча. Эскаре моастагӀчунна латташ а хинна наградаш а яхьаш цӀаккхьчар Дмитрий Петровича

къонгаш — Михаила Владимира. ХӀаьта цу хана заводе болх беш хиннача ИодисгӀар дезала чле-наьта тийна совгӀаташ да: «Сий-лахь - боккха тӀом хиннача 1941—1945 шерашка хьинаре къахьега-рах», «Кавказ лорадарах» яха ме-далаш.

«Красный молот» заводе болат лоаладеча цехе мастерал а балха вера Алексей Дмитриевич. 29 шу совгӀа ха я цо цига болх бу. Ший-ца къахьегача массаволча болх-лочун дегӀ дӀоагӀа корадаьа цунна. Из дӀоагӀа да болхлочун сий.

А. П. Иодиса еменагӀа хьинаре къахьегаш массала социалистиче-ски яхье хьалха латташи и Федо-тов Виктор керте латта коммунис-тически къахьегама сийлен цӀи ле-лаш бригада. Ицтта къахьегаш кхы дукха а бригадаш и цига. ЦаӀ массанена тӀехьа, массавар цхьаннена тӀехьа яхача коммуни-стически принципах болх бу цар. Йоаштa аьлча, республикерча ве-теранашна яздаьа «Коллектива сий — хьа сий» яхача письмо тӀа ма аллара шоай коллектива сий даим лакха лоаттаду цар.

Ер 33 шу ду Виктор Петровича цу заводе механически цехе ма-стерал болх бу. Цхьа шийгара гӀалат ца доалийташ хьоагӀа из. Цудухьа массане а лоархӀ из.

Алексей Дмитриевичаца болх беш ба цун вежарий Михаил Владимири. Царех цаӀ ва кузнеч-ни цехе, вож фонтанни арматурни цехе, Виктор Петровича йоӀ —Ва-лентина механически цехе копи-ровщица болх беш я, хӀаьта Иодис Мария Радионовна завода кассир я.

ВоккхагӀволча Иодис Дмитрие-вича хӀанз 78 шу дизад, из пен-сионер ва.

ИодисгӀар беррига дезал завода сий лакха лоаттадара тӀагӀертта хьовсам а лоаттабеш, Ленински къахьегама вахте етта хьинаре къахьегаш ба. Шоай дий дика гӀулакхаш заводе дӀахо хьоаш ба вӀамагӀбола ИодисгӀар.

И. СОКОЛОВ.

СУРТА ТӀА: ИодисгӀар дезал.

И. Пажева сурт.

Яхье баьннараш [illegible]

ДІАХО КХЫ А ДИКАГІА

ХӀанзара яр бахьтоахама ха я. Советски Іаьдала 51 шу дуз тӀе-хал. денгара дейга гаргадагӀа В. И. Ленин ваь 100 шу дула ди а. Цудухьа тха завода коллектив, юбилейна вахта етта беррига ший ний тӀабахийта къахьегаш я пхе шера план ханал хьалха кхоча-чашъяра.

Дика къахьег ухх пятилетках завода коллектив, дьаххарча ших шера план ханал дика хьалха кхочашийр, дукха бедал, электроэнерги яхойир. Дукхьал цхьан 1967 шера планаь совгӀа арахийца продукци бӀаьш эзарал сомий маьха яр.

Темпаш лоц цо йолийташ къа-хьег укх шера а, продукци арахе-царен цумка реализаци ерен 10-бетта план ханал 15 ди хьалха, 15 октябра, кхочашъяьй. Пла-нал совгӀа арахийца продукци бӀаьш эзарал сомий маьха я.

Коллективе даьла толамаш бе-галдаькъд. Бригадаши социали-стически яхье 1968 шера цхьоа-лагӀча квартала итогех тха кол-лективо шоллагӀа моттиг лаьккар. Цехашта юкъе лелача социалисти-

чески яхье цкъьстта белгалъяьн-най Сергеев Тимофей Епифанови-ча кулгалдеча цеха коллектив. Цунна хьоажаьй администрацен парткомен карара хара тела Цӏе байрак.

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна накъадоллаш оаха лаьрх-хӀа социалистически декхараш тӀаийцад. Цитта лаьрхӀад пяти-летка 4 шера план ханал 35 ди хьалха кхочашъе, хӀаьта продук-ци арахецарга дӀабода мах лоьба-рах 800 эзар сом кхедерга.

Социалистически декхараш тӀа-ецаш оаха яхье хьийлар Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заво-да коллектив. Тхона геттара дика хет тхоца яхье лелача коллек-тиво Цӏейна накъадоагӀаш лакха къахьегама толамаш даьна. Хан-хинахьа итогаш ю оаха даьзача толамий. ДикагӀвола опыт дӀа-юха лу. Тахан ухх дезача Цӏейна накъадоагӀаш хьегачух а дикагӀа къахьега лерхӀ оаха дӀахо йодача хана.

П. КУЛЕШОВ,

А. Шеринова цӀерагӀча нейте-машиналзаводa лоаман председатель.

СовгӀаташ — парте ветеранашта

Сийлахь-боккхача Октября 51 шу дузача деношка парте обкома заседане зала республика Лакха-хьарча Совета Президиума Сий-лен грамоташ елар парте ветера-нашта. Цига гулбеннабар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома бюро чле-наши членей кандидатанаши. Сий-лен грамоташ дӀаелар республика

Лакхахьарча Совета Президиума Председатела И. А. Алмазова. Парте ветеранаш даькъала а бу-наш къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апрят-кина.

СовгӀаташ еннарей кӀерагӀа къамаьлаш дир коммунисташа В. И. Дробышева, И. Г. Травкина З. А. Михайлина.

СССР ЦСУ ХОАМ

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ШЕРА ПЛАН ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯРАХ

Мехка юрта боахама къахье-гамхоша, В. И. Ленин ваьча дий-нахьа дена 100 шу дизара пхе шера план толаме кхоачашъяран бахха боагӀача тайпара накъаба-хар дукха социалистически яхь а йоаржаяь, ханал хьалла кхоа-чашъяьй паччахьалкхенга доахани коа тӀара оалхазарашн, шура, фуаш, тха дохкара шера план.

1968 шера 10 бетта паччахьал-кхенга дехкад 10 миллиони 442 эзари тонн доахани коа тӀара оалхазарашн, е ховлха цу ханал-ца декхачуя 285 эзар тонн дукха-гӀа, шура — 39 миллиони 377 эза-ри тонн, е 1 миллиони 164 эзари тонн дукхагӀа, фуаш — 12 мил-лиарди 616 миллиони, е 878 мил-лион фуъ дукхагӀа, тха — 423 эзар тонн, е дӀадичача шера 10 беттачуя 17 эзар тонн дукхагӀа.

ДӀахо а йолхаш латт пачча-хьалкхенга хьайбай продукташ.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

ГРОЗНЕНСКИ шурий сов-хоз боккха, дукхача доактоех латта боахам ба. 36,1 эзар гектар лаьтта да цун доала-хьа. Совхоза йиъ отделени я, цар хӀаране цхьа миллион совгӀа сома продукци йоакха. ХӀаоа ше-ра лаьттанера йоаккха продукци дегӀаух совхозе. Цул керттера бахьан ялата лелалара культура лакхъер да. Цудухьа ухх тӀех-хьарча кхаь шера цу гӀулакха боккха теркам тӀабохийт совхоза специалисташа. 1964 шера дена бархӀ хий дехкачен цаӀ хий цо дехкачен лаьттаща севообороташ юкъейоалайир оаха. Цхьабакъда, царех ялаташ дӀадув 11.880 гек-тар йола хаоъ мара карверзабьяц. Цу севообороташ тӀа ялат схемаш-ка хьежже дӀалув. Гураха дуача ялаташта йола предшественникаш дикагӀа хилийтара хьатӀадоагӀача шера пхи эзар гектара тӀа горох дӀае лерхӀ оаха. Цо дикка лакх-бергба гураха дуача кӀина хьув-къам. Горох хиннача лаьттара 26—27 центнер гураха дуа кӀа доакхх.

ДӀадахача пхе шера юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 17,1 центнер ма бола ялат даь-кхад боахаме, ерригача районе 16,2 центнер мара ца даьккха-ча. ТӀеххьарча кхаь шера кхы а лакхбеннаб ма болча ялатий хьув-къам. Ийс эзар совгӀча гектарах хӀаране тӀара 18,9 центнер даь-кхай. ХӀара гектара хьувкъам лакхбарна цхьана боккха теркам тӀабохийт оаха цхьа центнер

ялат дакхкарга дӀалодар йохкара. Цудухьа тӀеххьарча шерашка яла-та цхьа центнерага дӀалодар 2,3 сом мара дац.

Ялата хьувкъам лакхбара бок-кхача лоархӀаме да органически минеральни удобренеех кхетам-ца пайда эцнига. ХӀара шера шовзткъа эзар тонни органически минеральни удобренеш кхашка товс совхозе.

Укх шера дика хьувкъам баь-кхаб совхозе ялат лелалераша. ХӀара гектара тӀара 20 центнер йоаккхаш 19.458 тонн ма бола ялат чуйийча хлаш лелалераша, планах 17.340 тонн йолча. Даь-хен амбарашка 6.291 тонн чутес-сад.

Цхьайолча отделеней, бригадай коллективаша даьха толамаш кхы а дикагӀа да. ШоллагӀча отделене 1.874 гектарах хӀаране тӀара 24,6 центнер гураха дийна кӀа, 21,4 центнер мукх, 13 центнер горох даьккхай.

Ма болча ялата хьувкъам лакх-баларца цхьана дегӀаух хьайбай боахам а. ХӀанз 7500 бежан, ца-рех 2.600 бетта етт, шийтта эзар хьакха, кхаал устагӀа, коа тӀара оалхазараш да боахаме. Шерагара шерага лакхлу хьайбай продук-тивность. Укх шера хӀара кхоа-баче Іаттагара 3350 килограмм шура, хӀара устагӀанна тӀера 4,5 килограмм тха, яхача хӀара ко-тама тӀехьара 145 фуъ гулае лерхӀ оаха. Уж декхараш кхоа-чашдара чӀоагӀа оарцатӀбаьннаб тха хьайбаш лелалераш. Пачча-

хьалкхенга тха йӀаьлатара план хӀанале ворхӀ тонн совгӀа дула тӀехкхоачашъяьй.

ХӀара бетта ялалха ю хӀара от-деленей, фермай хьайбай боаха-мерча хьакхамий. хӀаьта шитта ерригача совхозе йоаккхача хьай-бай продукцега дӀадоалачун. ТӀех-хьарча шерашка йоаккхача шу-рий цхьан центнерага 13,1 со-ма, хьакхий дулхага 66 сома, бежана дулхага 91 сома совгӀа дӀалодац. Холуш дегӀаух къахье-гама овсарле. 1967 шера цхьан вага лаьрхӀача 2980 сома про-дукци яьккхай.

Хьайбай боахаме хӀара шера ручабуял кера турпалаш. Хьал-ков Желаудин бригадир волча ферма доаркаша хӀара кхоабача Іаттагара 2380 килограмм шура яьккхай хӀанале. Ше кхоабача хӀара Іаттагара шера кхо эзар ки-лограмм шура дикха деккар тӀаий-цача дояркa Долиева ПаьтӀамата ӀаӀзале 2953 килограмм шура даь-кхай.

Боахама рентабельность лакхъ-яра чӀоагӀа низкъостла хул спе-циалисташа экономически болх керттӀа лелалерах. Укх тӀеххьар-ча шин шера 1503 эзар сом пай-да хиннаб боахама. Ала деза, бӀа-хама дерригa хоакъош рентабель-ни дола. Дукхаьа дӀадахача цхьан шера оахача продукцех 2576 эзар сом хьалхадар совхоза. ХӀана тха картерча фондашка ворхӀ миллион сом да.

Уж толамаш даха вӀаштӀехь-даьннаь къахьегамхой моральни

материальни стимулирование нийса пайда эцарах. Цудухьа бок-кха теркам тӀабохийт оаха бол-лой къахьегамцара боаца ловбек-хкара. Экономе режим нийса ле-лаярах дукхагӀа болча болхлоштен гӀуланкхерча кагаш совлоаш-ка ахча телара йолаш йолча по-ложенега хьежжа совлоаш яь-кхача продукцех кхаь тӀа ахчен премеши хьожаду. Масала, 1967 шера алапел совгӀа 39 эзар сом планал совгӀа яьккхача про-дукцех премешта 28 эзар сом делар болхлошта. Производствен-ни подразделенешка гӀолла расче-таш еш хиларах уравниловка дӀа-яьккхай.

Къахьегама овсарле лакхъ-ялрна цхьана болхлой алапеш а лакхлу. 1967 шера цхьан болхло-чо юкъера лаьрхӀача шера 1117 сом ийцар, 1966 шерарчуя 5,1 процент совгӀа. Сийлахь-боккхача Октябра 51 шу дизара дикача совгӀаташца накъабаьхкаб совхо-за болхлой.

ХӀанз В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаеш оаха терко тӀадо-хийт пятилетка кхоалагӀча шера планаши декхараши толамца кхоачашдара.

ХьатӀадоагӀача шера хьувкъам кхы а лаккхбара деррига низаш тӀадахийта къахьегаш ба совхоза кхаш лелалераш.

Д. ШАГО,

Грозненски района № 16 йолча шурий совхоза ди-ректор.

«СЕРДАЛО»

2-гӀа оагӀ., 7 ноябрь, 1968 шу.

КОММУНИЗМА КОТАЛОНГА!

ДОШ — АЬННАЧА

ДЕЗАЧА цІейна дезачу кхачене толамашца кхаьчнай Грозненски ремонтно-механически завода коллектив. Сийлахь-боккхачу Октябра 51 шо дизарна сийна тІайийна социалистически декхарш шен ду хьалха кхочушдина коммунистически къинхьегамна предприяте болхлоша.

Шен тІаьхьарчу шеранашкахь дозаза кийсалах тха заводе, — дийцира вайна заводан директора мохьуоссан Сардалашвили. «Тха коллективе, — элира Александр Николаевича, — традици хилла тІеэцна хІора шеран декхарш кхочушдар толамашца. 102,5 процент кхочушдинчу пятилетка бетта задани. Планал совгІа арахецна продукци эзар сом мах а. Къаьстта белгалъяьккха дов сова № 1 болчу цеха слесарий-сборщикий бригада. Пятилетка диъна гІийна шера чекхдах къахьегаш ю иза...

Цхьа юкъ ялхкхар оаха бригада керте латта Годзевич Владимир Владимирович хьаваргa хьежаш. Безам тІаболаш дар цеха сурт. ДІа мел хьежача чІоагІа цІена ю. Иштта хестам болаш, порядок болаш яр «Коммунистически къинхьегамна бригада» болх бу моттиг.

...Хиойтта саг чувоагІаш коммунист Годзевич керте латта бригада.

Бакъда, — йоах Владимир Владимировича, — тахан берригаш болх беш бац. ДІахача смене «доалахоштa» новкъостал деш хиннав тха бригадера вуь саг. Иза план кхочушдъяра ІатІихъергаш. Вуь бутт ба оаха тІадоагІача шера чекх къахьега.

Шу гергга за мара яц Сталинхи Юре цехе къахьега. Бакъда, тахан толашагІвола слесарь-сборщик ва из. Шийна тела бехкебиллама задании дани тІехкхочушъяь хьинар долча эІакига саго.

— Тахан санна хет сона, — йоах бригадира, — юхкьанца Юра тха цехе вена. Чоалхане специальность карагІздара хІаране новкъостал дир. Юрий ше а хІама ха довш вар.

Расточни станока тІе чувйина болх беш воаллар юкъерча дегІара вола хІамига саг — Юрий.

— Волх мишта дол хьа, — хетт оаха цунга!

— Ве лодац, — велакъежа жоп делар Юре.

Бакъда, слесара вь ватхалаш бригадира лаьрхІача гІуш дар сменин норма цІаьзаза ахаззен кхоачашдъь хилар.

«Слесарин гІулакхий профессор» аьле оал Стукалов Георгех. Ер за аьнна хІама дай цунна деш кулгашта карадІ ца доалаш. Иштта дукха за йоанаш говзача слесарц арганьяккхар АПЗ-160 яха цементировочни агрегат. КІезига ха йоаллар чоалханорча агрегата схема хувиаш, цун технически данием тилаш. Инженерашцей бьахар Стукалова оттальча схеме. ХІана вай республике, мехка тайп-тайпанча моттигашка болх беш а 2—4—420 яха цементировочни агрегаташ. Дика тІанйнай уж бурувдеттарашта: агрегатий давлени 100 атмосфер совгІа я. Иштта да коммунистически къахьегама ударника творчески уйлах, къахьегамах дахьна беркат.

«Цы массанена тІехьа, массанар цхьанненна тІехьа» яхача девизах къахьегаш а бакаш а ба бригада членаш. Дукха ха йоаллаш завода бехктоккхане задании елар мелови скважинешта лаьрхІа обвязкаш е аьнна. Завода кулгалхоша из декхар тІадиллар Годзевича бригадана. Шоайла дага баьлар бригада членаш. Торокаш дикка техкачух тІехьагІа лаьрхІар цар хІира хьалха моашта тІадилла декхар кхоачашде. Аьннача хилар дош. Из бахьан долаш закхачихага ханал хьалха кхьачар чІоагІа вешаш йола продукци.

Даим дукхагІа за дова, цахадаш шоай квалификаци лакхъеш заменешта тІаккхуви за бригада хІара член. Уж берригаш дешаш ба институте, техникумашка, сайрийнарча школашка. Укх шера мехкадьтта техникум чакхъаьлкхар слесара Серденнка Борисе. Цунах тоъам хеташ вац из. Кердача дашара шера цо лерхІ мехкадьтта институте дешa вaxa.

Дика къахьегарал совгІа барт тайнача коллективо хьинаре дакъа лоац завода общественни вахаре. Политинформатор, пеняжета редколлеге член долаш, заводской клуба художественни самодеятельносте дакъа ца лоацаш етта саг вийслургвац бригада членашта юкъе.

КарагІдавиначох тоъам ца беш, кердачунна тІаккхуви, производство дегІайоаллара дог лавеш къахьегаш хьайоагІа барт тайна коллектив. Аьннача за цун дош.

М. АУШЕВ.

Сурте тІа: (аьрдехьара аьттехьа) И. Негодиев, А. Сидоров, Э. Мисиов, Б. Измайлов, В. Цимлевский, И. Агамолин.

И. Плиева сурт.

Октябрьски революце бахьча В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара сийленца накъабаха гІерташ ба тха боахама колхозхой. Цудухьа тахана цІей геттара чІоагІа политически къахьегамеи хьинар айдена дезлу цар.

Тха боахама экономикага, колхозхой хьал-торонга хьежача дика гуш да ленински кооперативни план оттайнча дена шера боахам мел чІоагІа эргабаьнаб.

ХІара шера дегІаух тха колхоз, нах культурен бытиa городашка яр санна тоалуш йоагІа.

Тха боахам дерттерах дакъе хьайбаш лелавеш ба. Цудухьа эггара хьалха фермай болхлоех дахьар ала деза.

Довккал а деш дІа йоах тха районе воккхагІа волча жа Іуна вов. Павлюченко. ЗІамига волча хана дена бурунин арешашка жа доажаден хьиноагІа из. Укх шера хІара бІаь жийна тІехьара 111 Іахар хьакъоастабаьб цо. ХІаране тІара дерга тха верхІ килограмм да. «Коммунистически къахьегама ударник» яха цІи енай цунна. Иштта толамe къахьегаш ба Шаршев Мамбета бригадера жа Іуй а. ХІара шера шоаш тІаийца социалистически декхараш кхоачашду цар. Барт тайна коллектив а Мамбета яр. Укх тІехьарча шерашка цар нийсъяла могаш цхьанкха бригада яц колхозe. ХІара устагІах тІера 7,1 килограмм тха даьккхад цо. Жа Іуй «Коммунистически къахьегама ударникаш» ба.

Царга дІакхоачаш дика Іунал даьд шоаш делахеча жена Алхимусаев Якъуба, Магомедов Махьмада, Имагули Имандыкин Бокоаргіар, Б. Мурадгашиева, иштта кхычар.

Укх шера боккха толам бахкаб колхоза жа лелахоша. Шилхеза дукха жа Іуй болча Шелковской районе тха дакхара хьалхара моттиг дикка етта доацилга шоана а хоаш из хургдий, тоъам ба дукъал «Шелковской» племсовхоза коллектив оаха тІехьайнтала белгалдича. ХІара устагІах тІера юкъера лаьрхІача 6,5 килограмм тха а даьккха 186 тонн пачхьалкхенга дехкал, план 150 тонн мара йоацача.

Шурий-товарни фермашца бахча

БОАХАМ ДЕГІАУХ, ВАХАР ТОАЛУ

балла хІанз итогаш еш оаха дика а хеташ тоам бу шура йоккхара шера план колхозо 11 мизе кхоачашъянтах. Доаркаша, хьайбанта гІулакх дечар тІагІенттa къахьегам хьаханна да из. Доаркашта мала эттара дакхагІа бола хьокхаз комсомолка Емалишева Раисе баьккхаб. Ийс бетта хІара Іаттагара 2472 килограм шура яьккхай цо. Цул дукха тІехьайнсаьц хІара Іаттагара 2398 килограмм яьккха В. Сотникова. ДукхагІа болча доаркашна хІанале шоай шера декхараш кхоачашдаьд. Хьайбанта дика Іунал деш къинхьах массане сий ду скотника Г. Ша[illegible].

Дика аьттув баьннай укх шера тха кхаш лелаерий а. БІаьш шерашка укх лаьттанка ялат кхеден хиннаб тха вай, цхьабакъда, цхьанненa а дагадагІаш хІанз санна ялата лакха хьунакъам кхебаь. Кердача техникал, толашагІйолча технологех пайда а эцаш коллективно къахьегаш кхача мара хьахила йиш яц цу тайпара беркат. ХІара гектара тІара 26,8 центнер ялат а даьккха районе хьалха латтарий мугІаре дІавттаб тха кхаш лелаераш. Хьоаставе безам боагІа комбайнер А. Федин, цун штурвальни Е. Павлов. 823 тонн ялат аьрдав цар. ХІаьта комбайнераша А. Погорелова, Л. Нутаева аьрда ялат ялх бІаь тоннал совгІа да. Шоай болх тІехьнка боаьерал совгІа ходанагІча юрт боахама техника тІа болх бе хоаш ба уж.

Цудухьа дагІаш сий дала коллективо комбайнера Федин Александре. «Дошо» канех ль ленок елар цунна. Хьокхам гойтaш ба воашкара тха трактористаш а. ДТ-54 марках йолча трактора тІа шин сменагІа балх беш хиннаб И. Стороженков У. Ташахманов. Ийс бетта 1708 гектар лаьтта аьхад цар, шера план 900 гектар йолча.

БІарс сийрдабоалар комсаш хьайбоахача хана тха беша ваьнвачун. ЙІанна шоана дукхагІа оханй боахамe укх шера комсамаш, хІаьта ялат дьакхенга планал кхоаза дукхагІа дІадениад. Цул совгІа хІанале уж продукташ йоккхара ше шера план а кхоачашъяь тха колхозо. Боахама экономика дегІаяр темпашка дилхача 1970 шера рубежашка кхьачад тхо.

ХІана хьайбаш лертда Іаттарлазара кийчо еш ба колхозхой. Цу гІулакха эша мош а гІоза а доакхар боахамe долаш да. Из фермашта дІатІеэзад. Хьайбай помещенешта ремонт хьа.

Кхаш лелаерий, фермай болхлой доагІача беса сий ду тха боахамe, къахьеган, вахар, культурно-бытови цхьалаш тоадара дукха даьд, хІаьта хІана деш а да. Кетта болх бе йолалургъя керда юкъера школа. Хьалхеш латт шоала хІашпІаргьаь исли, болх бе йолаевнай хьайра. Хьалхеш а банно-прачечни комбинат, столо[illegible].

Цу деррига гІо дерга городах юртах юкъера башхаленаш дІахха.

Юрта керда колхозни вахар хьалде болабенначa дукхача хана дена тха боахамe къахьегача къоаношта пенси тІатехад правлене, уж Іай нах боацаш вахчанца электросветаца Іалашбу. Геттара а дика бола бахчара «сийдола колхозник» яха цІи еннай. Цар шоай бахка опыт хьовабарнта дІайоаийт. Цхьа хІей е ІашагІкхетар дІадахийтац оаха сий дола къоаном ца бехаш. Иштта белгалйоах производстве хьалха латта кагий нах — уж ма бий колхоза вахара дай. Тха доярках 75 процент комсомольцаш катирхойн ба. Цар хьинарах тийша дар боахамe шура йоккхара план ханал хьалча кхоачашъяр а.

Ленинсоа къахьегама вахте оттай тха колхоз. Пхе шера колхозо йоккха еса ерийта продукташ дикъ шера. Дальнина дІаенна иовла лаьрхІад оаха.

Ф. ТАБАЦКОВА,
Шелковской района «Нефтетарий» колхоза председатель.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

ГАЬНАРЧА МЕХИКО...

Шоана махкара 12-ча октябре денз 27-ча октябрега кхаччалца XIX-гІа Олимпийски ловзараш яндар гаьнарча Мехико. Советски гимнасткай командана юкъе яр вай мехкахо Турищева Люда а. Тха корреспондента къамаьл хилар цунца.

Люда, мишта тІанйкар шо Мехико? Фу дар хьона Олимпиаде эттара хозагІа хийттар?

Геттара дика тІанйкар тха Мехико, массанахьа советски спортсменаш тІанйбеш санна. Тренировкаш е а сьлаІа а дерригa хьалаш долча Олимпийски городока дІанйсалар тхо.

Са тарко дукхагІа тІаоаш динараш хІтача атлетика цхьаш яр. Бакъда, дукхача хана сона йиилургйовлаш чакхъьлар вай гимнасткай выступленеш а. Дега чІоагІа тоам хилар Советски Союза гимн а лоакхаш вай спортсменашта доаю медалаш дІаеннача хана.

Людмила, алал кхыча мехкашкарча гимнасткай выступленешка хьежарий шо?

Хьежа-м хьежар тхо, хІаьта со се махулла хІеангагІа доестар наргa, хІана аьлча царга а хьайжа, тІаккха выступленеш а яттача цхьа кІаьдделча санна хулар.

ХІаьта вай командана а кхаьчта хьайна а карагІдаьнначун тоъам беш йий хьо?

Сона хетаргахьа вай командас дика толамаш даьхар Олимпиаде. Шоай мел дола хьинар а говзал а тІаьхийта выступленеш йир вай гимнасткаша. Мадарра аьлча, Кучинская Наташе ала а боккхагІа толам баккха мегар, нагахьа санна цІланза эргйоацача программас брусьяш тІа упражненеш еш цо гІалат ца дина хинийацере.

Сай торонашка а хьзага а дахача ийса дьхоз кхоачамбеш я со.

ХІланза эргйоацача программах бегаш тІа упражненеш еш 9,3 балл яьккхар аз, хІаьта ший доІамерча программах — 9,45 балл, брусьеш тІа хІланза эргйоацача программех упражненеш еш 9,4, хІаьта ший доІамерча программах — 9,5 балл хилар.

ТІахьа тІайоагІача хьмара хьай хІайнаш юпцал тхона, Людмила?

Де лердІараш дукха да. Бакъдар аьлча, хІанз-м еррига а уйла дешара тІайсхийтаргья аз, хІанч аьлча тоъала тІехьайнсад со сай новкъостел, царна укх гаргтарча хане тІехьакхе еза. Гимнастиках тренировкаш кІезигагІа е еаргья. Са а лаІа цул тІехьагІа сай тренерна В. Растороцкеца кердача упражненей комплекс Іомае йолалургья со. Цул совгІа доІамерча программа упражненешта юкъе чоалхане гимнастически элементаш хьоргья.

Фуд хьона эттара чІоагІагІа дагадоаллар?

Школе дийша йистехьяккхача лаккхерча дешара заведене дешa яха уйла и со. ХІаьта хургйолча XX-ча Олимпиаде абсолютни чемпионка хила дага а и со. Бакъда, сона хоаш цхьаькха да, Уйла ше уйла йолчеь юсаш а нийслу дукхагІча даькъе, нагахь санна саго шийна хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара бокъонца къа ца хьеге. Из цІанхха а дицдолийтаргдац аз.

ДЕЗАЧА ЦІЕЙНА

Сийлахь - боккхачa Октябрьски революце 51 шу дузача дезаш денна сийленца накъабаьхкаш, дукхача хана дена шоай сий лакхь доаттадеш хьабоагІаш дукха беллалой ба «Сунжанефть» НПУ коллектив. Царна юкъе ва Абадиев Іусман Муса а.

Муса, мишта дезаш шун коллектив цІей? Из хаттар дир цуга тха корреспондента.

Аз а са новкъосташа а дика дезад Октябра 51 шу дузадз. Планал совгІа эзараш тоннаш «Іаьрка доцуш» даьккхад, миллионаш кубически метраш газ яьккхай. Итт шу хьалха дукха опыт ацар беллалой, цудухьа лоха хулар хьоккхамаш а. Буруведттараша кхоачашдацар хьалхашка латта декхараш. Укх тІаьхьарча шерашка цар дани тІехкхоачашъю пачхьалкхен план. СССР-а мехкдаьтта доаккхача Министерства профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦІе байрах я тха коллективага.

Муса, мехкдьтттахой бахара хьалош мишта хувлалденад цу Іешарча юкъа?

Мехкдьтта дегІаахарца цхьана дегІаух тха боахлой [illegible] Карабулак а. Укх тІехьарча шерашка бІаьш керда квартираш еннай мехкдьттахоштa.

Хьо ас ней Іилма-техника обществан, ВОИР-и член. МахкагІа къахьегама совгІат нийсдеш Октябра цІейна мехкдьтттахоша — новаторашa, рационализаторашa?

Дукхьала рационализаторски предложенеш производстве юкъейоккхарах мехкдьтттахоша пачхьалкхенна баь пайда 4 миллион гарга сом да. Дукха ба тха рационализатораш, царна юстара со а латтац. Иштта доаду оаха хьамеара цІей.

СУРТА ТІА: М. Абадиев.

И. Плиева сурт.

Яхье баьннараша дувц

ЕЗА ЦІИ ДАГАКХОАБАШ

В. И. Ленин ваь бІаь шу хузача денна сийленца накъахчара социалистически яхье тІаьхьийхар тха завод А. Шерипова цІерагІча Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Тха беллалой чІоагІа раьза хилар цу гІулакха. Доаккхий декхараш тІанйнар оаха. 1970-ча шера 22-ча апрелага кхоачаш 1965-ча шера арахецаш хинначул 21 процент дукхагІа мехкдьтта сийрда продукци арахеца, парафин шоала дукхагІа хилийта, электроэнерги, Іи планагІа лаьрхІачул цхьа процент дукхагІа сие, хІара шера 40 болхлочунта лешийта лаьрхІар оаха. 200 саго институташка, техникумашка, сайрийнарча школашка а дешаргда. Уж бехктоккхане декхараш ханал хьалха кхоачашдора ерригa торонаш дарнагІьяхай оаха. Хан-ханналла итогаш е шин завода коллективо даьхача толамий. ДикагІйола опыт дІа-эца лу, дІала новкъостал лу.

Укх пятилетке хьинаре къахьегаш хьайоагІа тха завода коллектив. Советски Іаьдал даьнна 50 шу дузача юбилейни шера тха завода елар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа памятни байрах, иштта тхона хьожайир СССР-а мехкдьтта чакхдоахача промышленноста Министерства диплом. Къаьстта боккха кхаь хилар тхона заводах В. И. Ленина цІи тилларх.

Иштта шоай сий дар бахьан долаш завода технологаша, болхлоша, инженерно - технически беллалоша хьинар яз ца деш къахьег, тха шин завода нигъе лаьржачa яхье хьалхара моттиг яккхара чІоагІа къовсам лоаттабу. Пох дойкха беркат даьнилад. Мехкдьтта сийрда продукци арахецара кхт бетта план 25-ча октябре кхоачашъяьй оаха, планал совгІа арахийца продукци бераш тоннаш а. Уж толамаш доаккхача хьалха дотташ хьайоагІа ин. Гуманиш, Хадиева керте латта цехаш, ин. Абасалиева, Штейгарта, Вазалиева, кхычар кулгалду установкаш.

В. И. Ленина 100 шу дизара сийна лаьрхача яхье дІаза дакъа лоац завода рационализатораша. Цар шоашта хьалхашка дагта декхараш толамца кхоачашду. Укх шера ниюч а ль производства юкъейихьай 320 совгІа рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна баь пайда 110 эзар сом да. Завода хилагІйолча рационализаторех доархІаш ба слесарь Казинкин, оператора гІоча Гумаров, установка начальник Томацин, кхыбараш.

Доагор, электроэнерги, Іи, кхыйола материалаш кхоара а чІоагІа къовсам лоаттабу завода болхлоша. Цунга хьажжа дика да доаха къахьегама толамаш. Укх шера кхоаь доагор 1214 тонн а, Іи 16.801 гегакалорий я, хІаьта кхоаь электроэнерги 528 эзар гаргта киловатт-сахьат да.

Дезача цІейна сийленца накъадаьхара лаьржача яхье яхы а дикагІа къахьегама толамаш даха лерхІ оаха хІахо йодача хана. Из оаха кхоачаш а дерга.

Г. ВОРОНИН,
В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдьтта чакхдоахача завода профсоюза завкома председатель.

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Боккха теркам тІабохийт оаха хІара шера хьайбай продуктивность лакхъяра. Пятилетка кхоалагІча шера пачхьалкхенга 1750 тонн шура йоаха социалистически декхараш тІанйцадар тха хьайбаш лелалераша, план 1700 тонн йолча. Сийлахь-боккхачa Октябра 51 шу дуза ди тІацхоачаш, из декхар кхоачашдаьь цар. Сахьан 1806 тонн шура пачхьалкхенга дІахьачай тха боахамеґара.

ДІадахача шера 1-гІа ноябре тІекхоачаш хІара Іаттагера 2172 килограмм шура яьккхане укх шера цу хана 2351 килограмм [illegible].

Шера план кхоачашъеш хьинаре къахьийгар планах 2500 килограмм шура яккха езача 3300 килограмм яьккхача доярка Аракильян Зинаида, хІара Іаттагара 3230 килограмм яьккхача Гребенченко Вален[illegible].

Планал совгІа шура хІалун ба хІана тха боахама хьайбаш лелалераш.

Ю. ГРИГОРЬЕВ,
Сунженски района «Победа» колхоза лерттара экономист.

БРЕСТ БАХЬАН ЛИЙТАРАШ

Шин бІаь саг совгІа бола Нохч-ГІалгІайчен къонгаш майрра духьала эттар Брестски крепоста тийшача балхах дов даьча немецко-фашистски гІаьрахошта. Царех дукхагІбараш Ленински комсомола членаш хиннаб. Дахье моастагІчох лораеш декале дукьала этта байнаб комсомольцаш: ЧІишкара Умаров Аюб, Дуба-Юртара Таймасханов Больщевик, Грознера Дементьев Михаил, Ачалкхара Булгучев Іар - Мочхий Іаьлен СаІада Башири, АтагІара Дагаев Абубешир, Серноводскера Евлев Гикалон Кагорманов Нурдин, Къаьнарча АтагІара Дикаев Султан Садаев Іалдарбеки. Уж шинь цхьана доша вагІав, цхьаи комсомоле вахав, цхьан Брестски крепосте гІулакхе хиннав, цига цхьаш ба и бейнаб.

ТІой-Юртара Озоев Махьмад крепоста бестионашта юкъе моастагІий гона юкъера арабовлараштa пулеметаца никъ боаккхаш веннав. Знаменское яхача юртарча Эдельханов Даший комсомольски документаш крепоста шІий Іожакхача даьтта кІал, даьга хьоарча а денна укхаш корадаьд. Ачалкхера Цечоев Датай Халат крепоста ков юккъе снарядо вийнав. Толстой-Юртара Лалаев Іайидин, Надтеречнера артиллерист Хусиев Вахa. ДІаьхачаКъухьара Цуров Махьмад, Ачалкхера Эсмурзиев Бийсолта. МассагІ ва уж!

Царцара ва Надтеречное яхача юртара Сатуев Осман. Тахан цунах дувцаргда аз.

* * *

Брестски крепосте 333 полке Советски Эскаре гІулакхе хиннав Сатуев Осман. Фашистски гІаьрахошта духьала верхІ дийнакъа тІом баьччул тІехьагІа Осман юкъе хиннача бІухой группе дІахо тІом бе йиш йолаш пагтахьа мара саг хиннавац. 28 июне, бийсанна, латаш йолча группана керте латтача лейтенанта гера леладе ниэ болчунга бийсанна немецки го боха а бий арадовл вай аьнад. Аьттув барг ма бий аьнна теша йиш йолаш хиннадац. ХІаьта а кхы де хІама хиннадац цар. Бийсанна Буга йистонгахьа арадла енпай группа. Фашисташа дегІа санна пхорч тІалаьккад аккарва. Говал ара масс саг ваьннав хоаш хиннавац Сатуев. Лейтенантaца цхьана араваьннав из ве. Цига кота чов яьй цунна. Чов каха хиннаяце а дІахо из ве вода лазар Іаткъаш хиннад.

Сайрийна тІо-наькъ тІа баьннаб уж. Наькъа тІа гІолла дІа а кха а дукха немецки танкаш мотоцикла ди ухаш хиннай. Наькъа декъа а баьша хьуна юкъе боала безаш хиннаб уж. ХІа аьнна Сатуевн цун новкъости наькъ тІа бовлашще а ЮйоагІаш латта немецки мотоцикл бІаргаейнай царна. Из хьагІакхачталла сабор а даь автомат йийтта мотоциклист вийнав лейтенанта. Цун документаш а нийца наькъа декъа баьлла бахаб уж.

30 июне Іуйрийна барт беш хиннаб уж. Шеча Эскарах дІакхета дева вай аьнад лейтенанта. Цхьабакъда, Сатуев кага дуа болаш хиннавац. Дикка дийцачул тІехьагІа барт баьб цар Сатуев цхьаш гаргтарча юрта верззалца вутаргволаш. Цига дІа-хьа къаьстаб уж. Къилбаседаехьа лостам болаш хьунагІа гІолла волавеннав Сатуев. ШолагІча дийнахь цІаьхха ЦІе Эскара бІухой группах кхийттав из.

Малав хьо, мичахьара ва? — хьаттад группа керте латташ хинначе.

— Брестера ва. ХІаьта се мича вода сона сайна а хац, — жоп денна Сатуева. — Беловеже яхача гІерт со, цига хистагІа а хьу. Даккхьачаче де дезар гургда.

— Мичахьа ваьлав хьо? — хаьттад цунга шолагІча бІухоча.

— Кавказе.

— Кавказ йоккха а. МалагІча областе?

— Нохч-ГІалгІайчене...

— Нохчо ва хьо? — гІадвахахьаттах бІухочо гІалгІай метала.

— Аьа. Хье гІалгІа ва? Хьан тайпах? Мичара? Хаттараш де воалавеннав Сатуев. Газиков Іумар хиннавар бІухо. Разведбатальонера хиннавар из. Бреста Къилбаседа-Малхбузехьа латташ хиннай из. Фашисташта чІоагІа духьале а нь хІаьта цар шо дукхагІа эшарех йоталь хиннай цар батальон. Батальонах йиса къаьст-къаьста группаш Малхбоалехьа йолхаш хиннай.

Шин мехкахочо дІа-хьа ца къаьста чІоагІо яьй. Чоано вохийташ хиннавац Сатуев. Ший группа бІухошца дага а ваьнна Сатуевца виса Газиков. Цунна новкъостал даре чов ерзэалца белоруссии юрта сабарде лаьрхІад цуьи воттагІчо. ШолагІча дийнахь Доблевo яхача юрта ваьла Орджоникидзера Цаболов Харитон — хІира кхийттав царех. Къонах а комсомолец хиннав уж, масса хана цхьан хила чІоагІо яьй. Цхьа ди даьча новкъа нохчо Гадаев Шамаьл кхийттав царех.

Доблево яхача юрта чубахха лаьрхІар цар хьалхагІа Газиковга разведка а яйта. Аьхар ираха немций хиннабац юрта. Дика тІайийнаб уж бахча наха. Мальх, шура, коартол еннай.

ДІахо шоаш дергзлчоа цига баьнаб уж. Минскеи, Высоко-Литовскеи немций ба аьнна царга цхьаи белоруссо. Смоленске кхаьчаб тІом. Шоайбарех дІакхета йиш йолаш хиннабац уж.

— ТІаккха, укхаза етта йолаш еза вай фашисташте, — аьннад Сатуева.

Партизански группа вІашагІъеллай вьйхе. Цхьана ца а Іеш юрташка дІа декъа а лекна цига масеха да даккха лаьрхІад цар.

Миневичи яхача юрта Лушинец Фекла йолча сецав Сатуев. Доблево яхача юрта Алешка Василевсчуьнтав Газиков, хуторe сецав Цаболов, хІаьта Гадаевна Яснаовке Іо моттиг кораьй.

Юкхьаннa бахача нахага, цар лелаечунга хьожаш хиннаб партизанаш. Эттара тІехьа белоруссашна детта гІала а тоса Высоколитовска. Бреске ахa цапна задани телаш хиннай Сатуева. Белоруссерча хьалах, ЦІеча Эскаре лоаттабеча къовсамах лаьца сна сведенеш бахача нахага дІайоаийташ хиннай цар. Фашисташа наха деча ниваиа шердеш хиннад партизаний мугІараш. Цаболовах Газиковаи каст-каста задании телаш хиннав Сатуев, хІаьта ше Высоколитовски района Беловеже, Гайновка, Вельск яхача юрташка вІираш доалаш хиннав. Кхаа дар Гадаев Шамиль. Дика е ерсий а е белоруссий а мотт хацар цунна, ше а могаш вацар. Белоруссий новкъосталца 1942 шера аьхки Гадаев Семетичи яхача юртарча больнице Іовужаве аІашатІехьдаьннад Сатуева. Цига аппендицита операци яьй цунна. Бакъдар аьлча, юрт йиэна немций хиннаб.

Юккера а Беловежа районе хьунагІа партизански штаб кораьй Сатуевна. Массехаза Черемуха яхача города районеи Высокое яхача городеи бода машинникъ бохабе задании енна хиннай Сатуевна. 1942 шера декабрага кхаччалца шийна гІоина беннача сапераца цхьана машиннакъаш, 4 машиннакъа тІаьш лелхийтад цо.

1943 шера январь бетта цІаьхха немецки жандармери ауламхой дахa йолаенпай. Іуйрийна дах сахьат даьча мотта тІара гІеттаваь Сатуев. Цаболов Харитон лаьцав, Гадаев больнице хиннав, хІаьта Газикова дІавакха кхийнад.

Гонахьарча юрташка баха нах гул а баь Миневичи яхача юрта йисте 7 январе Сатуев хьалхьелав. Цаболов Харитон Германе дІавигав. Гадаев Шамилах хиннав ховш дац.

Цигачa шийна мий новкъост Сатуев хьунагІа дІавеллав Газикова. Цул тІехьагІа Беловежерча кхыча партизански отрядах дІа а кхийтта Белоруссе немцех ІоцІенъялица цига хиннав Іумар. Даьй-Мехка тІом чакхбаьлча цІа а вена хІанз МалгІабике вахаш ва из.

Сийлахь-боккхачa Октябра 50 шу дизара денна хьатІаккхачале белорусса Чаалаева хьунагІа дІавеллача хинна партизана Сатуев хьа а ваьккха Верховичи яхача юртарча вежарий кашa дІавеллаав. Цига бахача наьха чІоагІа сий деш лелаву вежарий каш. Дани эзаш дІадаш хул шу тІа.

Х. ОШАЕВ.

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГІалгІайчен телезрителашта эттара хьалха бІаргайра В. И. Ленина 100 шу дизара хетаж «Лоаманка дена дош» яха Грозненски телевидене студе оттаж керда телевизионни спектакль. Баьчча юбилея сийна кхайкаьчча конкурсе шоллагІа премий енний цу спектакла.

Сценаре автор А. Далаев ва, хІаьта отталь — режиссер В. Насардинов.

Сурта тІа: Хьасамбика (артист С. Магамадов) гІалгІа — цІеэскархон (артист М. Цицкиев) юртхошта юкъе.

В. Дзисяна сурт.

КИНО

«ЯЛХЛАГІА ИЮЛЬ»

ИНОПРАКТИКО кьех, искусства истори хІанзара замен, шоайла вІашш дІаьхий я деш, чІоагІа дуаздлуш хилар, нагахьа сания художника творчески уйлахна лостам телар хІанзара зама хуле. Из бокъду сценариста М. Шатровек режиссера Ю. Карасикек «ЯлхлагІа июль» яхача кердача фильма тІа.

«ЯлхлагІа июль» — из да Ленинах, ерригача ленински партех, цун башха-дикача кулгалхоех дола фильм. Из да вай историе хьадача цхьан денаки классови къовсамий замахи, пролетарски социалистически революцехи, тешаме теоретически герз, революцинни къовсамера тІема стратегии тактикеи йолча ленинизмах дола фильм.

Ханий тІулакхаш, зама белталоваш экрана тІа вайна гу цу шерий дукхача фотографеех, лоакхача эпизодех — съезд хьалхара кийчо еча, эрдехьарча эсерий парте лидера Марик Спиридоновас Брестски машарех долаш дем ковестка къвьстта пункт я чь хьакъонстаде аьнна (большевикаша тІа из эшаш йита) предложени внична хана.

Иштта вІаше из нургйоваш съезде шоайла дуйьалтотт шин уйла, шин позици, шин идеологи: бокъонна йола революционни, марксистско - ленински, коммунистически при авантюристически, ма дарра аьлча экстремистски, кагийбуржуазий, революцие гІулакха зуламе ирк.

Съезда дукхагІа болча делегаташа большевистски фракце резолюцена тІехьа аьй голосовани.

Съезан халкъа лоІам хьакхайкхабаро тема а бензар, совца а банзар «эьрдехьарбараш», дукхьалара провокаци йолаш цар. Цу хана дена, бокъонца пезар чуль санна, экрана тІа денна чІоагІагІа дегІаха йолаелар событеш эсера Блюмкина немецки посол Мирбах вер, эсеровски ЦК решенегІа Дзержинский лацар, «эьрдехьарбараш» герз хара я чІда Москве гІоттар. Ярославле Савинкова хьоаль митеж.

Шерра дІаболабенна классови къовсам кхохкабеннача хана Ленина тІехьашка класс эьрдехьарча эсерий демагогически политика, хІана аьлча цу кьалашка цар кхайкадьча деррига дуней тІа революци яра лозунго дукха эзараш къахьегамхой боабайта тарлора. кІаьта революцин-м паргІатоки яразеи духьа яь ма ярий. Из позици гуш я Октябра кагІдаьнкараш лорадe оттІ кийча бола московски болхлой кІалдисача мара тІем тІа ма оттаболба аьнча Ленина указане тІа а: пхорчашта кІал оттабе метаргбац Іомабаланза бола нах.

ТІакха мо. юхера а латышски дивизи городе кхаьчача хана, эсеровски штаб хІалакье доладала метаргдолаш лар, хІаьта Ленина йоахар, йокхий тоаш соца я хь, икъа хьакарабоагІилга дувла веза эсераша Кремля толаш чуетта мятежникаш болабеннача тІехьагІа мара команда ялазар нарна доа ле аьния.

Драматически хьалашка къайстача низаца хьагучаьлар Ленина гений, хьагучадаьлар ерригача событешта анализ е, уж дегІвахара делам хьалххагІе а бІаргато, алхха нийса решенеш е, уж решенеш кхоачашъара нах вІашагІтоха, пар дегаш ураоттаде, уж вІаштІехьбаха цуния ховлга.

Киноленинниана оагІонаш. Уж хьахул баьчча сийлахь-йоккха образа хьакъонкаш йолча художнихий уйлашка, кердача фильмай кадрашка.

Ленински тема къоастаяра дакъера советски кино дикагІа йола традицеш дегІа а кхуалаш, «Мосфильм» яхача киностуде творчески коллективо хьадаьд «ЯлхлагІа июль» яха кино-экрани Ленинниана юкъе керда оагІув яхьаь картина, дІаяхача ханара гІулакхаш хІанзарча хьисапагІа ххетадарца, бокъонца документаш тІара хьанйца хиларца. Владимир Ильич Ленина образашара керда вамалаш хьагучанкарна белталдоалаш дола фильм.

Ленинах, революцех доача кердача фильма тоалам дикка доккхача дакъе баьчча образ оттеш волча актера Каюров Юре толамца бувзабенна ба Каюров, сийлахь-йоккхача сата образ хьахьекха из Іеш, событей дукхалга диллача чоалханеча ленински вахара цу цхьан дени цхьан буси цун кхелаш хахаш а ва. Из актера дукхагІа а чоалханегІеи бекхтоххамегІеи дар а сахьаташ кедрал дрхьа а дусаш, экрана тІа зрителa кьалашка хьанйттараш Ильича гІулакхаш, дешаш, уйлаш аьхана чулаьцай аьлла хетайолийташ йола никуташ хиина хиларах. Актера дика аьттув баьнаб ленински уйла, цун еттаялар, цун низ, уйла халонашта тІайийсьеннача, уж эшанра нахкъаш лехача а корадоагІача я хахара сихеи низкъален бола цхьан ашарера муам хьахьокха.

Образе тІа ше болх беш Каюрова керттера уйла тІаяхийтай образе тІегІоллара сурт оттадара я ца йохийташ. Владимир Ильича оамала чухьаре чулоацам хьагучабаккхара.

Кхетадеш да, Каюров Юрега, иштта талант ший иле я, селлара толамы боккхалургбоанилга, нагахьа сания фильма тІа цун берригача доакъашхой — фильма авторий — режиссера Карасик Юле, сценариста Шатрова Михаила, актерий Татосов Владимира — Свердлов, Лановой Василе — Дзержинский, Самойлов Владимира — Подвойский, Демидова Аллай — Спиридонова, кхычар низаш органически вІашагІдувзадения хиннавецаре.

«ЯлхлагІа июль» яха фильм — лоархІаяечен чоалханечен проблематика фильм, реальни, йовзаш йола исторически событеш хьахьокхаш дола фильм тикашайна уйла тІеозаш я, тІа-тІа дукхагІа безам тІабодаш хьажа догдоагІаш а да.

Ленина образ художественно хьоттаеча хьагучайоал советски киноискусства башхалонех беркатегІа яр: художественни, революцие бакъдар, цун идеиш вахара низ болаш толашагІех хилар чІоагІдар.

Х. ТАЛГАТОВ.

ИРАЗ ДОЛАШ ДАХАЛДА ШО

ГІийла деахаш догІа а долаш Іуйре яр тхо Микрорайоне хиннар. ГІишлоштъеча комбината коллективо хьадаь 110 квартира йолча цІенгахьа хьатІаух хІамех етта машинаш, дукха нах гулбенкаб цига.

ДІатІадолх тхо хІаьта хІамаш нхьаш енача машина. Цуница ДикаевгІар къона дезал баьхкаб. Къамаьл даьтув тІехьагІа гучадеал тхона Дикаев ГІайрбик ДСК инженер волга а, хІаьта цун сесаг Валентина йий доаккхача заводе технологаллаш болх беш йолга а.

— Раьза йий хьо, Валентина шоай кердача фусама? — хаттар ду аз.

— Из дувца а дезац!

Тха къамаьл хул ДикаевгІарна доалхаха бахаргболча М. Ю. Лермонтова цІерагІча драматически театра директора заместителца Волтлохин Борис Израйлевичацеи цун сесагацеи.

— Тхона шинниена шортта тоъаргдолаш 18 квадратни метр йола цхьа цІа кухний я тха хІанз, — дувц тхона Борис Израйлевича. ТІакха вела а веле тІатох.

— Шо раьза дале цхьаьна хедергда вай тха кердача фусаме дакха хоашара ди...

Уллуарча подъездe сихбенна хІамаш чуэцаш боахк йоккха саги, цун вошч сесаг Шевцова Вера. Дика боза Верайна гІишлошъерий болх. Из ше я штукатур. Кхо шу даьккхад Верас хІанз шийна кхаьчар санна долча цІеношта штукатурка ец. Цьна воацаш шкаф вІашагІйоаккхаш воалл Верай вал крекинг-заводера слесарь нов. Шевцов а.

ІотІаделха догІе кутарта кІалхара хотта, шоай кІаьдбалар. — деррига а дицденна шоайла бегаш беш дегаш гІоздаьнна ба нах.

Кердача фусамашка ираз долаш дахалда шо!

З. ГАЙСАНОВА.

Трамвая керда маршрут

Грозненски трамвайни управлене коллективо хьадбаь баьккхар Октябрьски районера трамвайш яла шоллагІбола никъ. «Украински» яхача трамвайш сецача моттигера «городок Орджоникидзе» яхача кхаччалца боди из керда билла трамвайни никъ. Октябра цІейна из къахьегана совгІат кийчдеча къаьсттa дика къахьийгар А. Даейтов верте латтача коллективо.

А. ШИЛОВ.

СИЙРДА ВАХАР

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА Октябре моьлха зІенераша сийрдадаьккхад хелкьий вахар. Октябрь хьакилелехьа дешар фуд ца хайнеча бІерчина кьамашта тахан деррига нахкъаш дийла да.

Атта дезал чорабоагІергбац гІалгІашта юкъе а цхьаьцца, шиеша а изы а дукхагІа дийша саг воацаш. ХІаьта кІезига бац шо мел вола дезалхе дийше волаш е. Цу тайпарча цхьан дезалах лаьца дувцаргда аз.

Казахстане Семипалатински медицински институт дийше йисте я яьккха хІанз Грозняерча № 3 йолча больницерча поликлиника керттерча лора заместитель а волаш ва вохкхагІа вола воІ Тимур. ШоллагІвар — Тухан Грозненски мехидаьтта институт а яьккха промыслови геофизика кафедра доцент волаш, хІанз цу институте болх беш ва. Из ва геолого-минералогически Іилмай кандидат.

ЙоккхагІйола йоІ Тамара (марьра тайпан цІерагІа Азоева) Алма-Ата медицински курсаш йисте а яьхе хІанз грозненски шоллагІча больнице медсестра йолаш къахьегаш я. ХІаьта зІамагІвар — Марем цхьа шу хьалха Нохч-ГІалгІай пачхьалкхон педагогически институт чакх а яьккха Грозняерча педагогически училище преподаватель я.

Уж ба Дахкильгов Хусейна Даудкана дезал. 1940-ча шера цамогаш а хинна лечаа хана марьра дагадеьлар кхоачашдe низ дІакхьчаб цу дезала наьна МурцІела Розей. Уж дезал буеца йолаяале цу хьинар долча, ший хана дукха бІаргадейна а шийна а йоала кхалсагах — цар наьнаг лаьца аьла, лоа сона.

Аз шийга дена кхтарерара лоацца зам а дуа сона хьакдашам эгІа хана хорта хІайба, юхь тІера цІена кобадь, цхьа ший тайпара елисьеамар дела чІоагІа безамe кхалсаг. Е ордено немхо а сийрдабаькххабац уххан, е бокъгела, ераш ма дай лене эйинно совгІаташ я дац.

...БоккагІвена вІашна — Тимуре — ийс шу мара доьлхадецар МурцІела Роза мар а веннa кхаь береца йисача хана (да веннечул тІехьагІа мара аьлц зІамагІйола Марем). Марьре гІайгІашна бІарга кІалхара хий хадалаьа цхьаьккха а доккхагІа во дера — Сийлахь-боккха Даьхен тІом хьийра. Атта дацар дикь береца йисача наьнеча кхалсага уж хьалкхебе. Массанаьа а нхача дезаш хиннараш шиш кулг мара дацар. Бакъда... ЦІаьза зуьцаелар цун юхь, еланъежар дІадаьлар, тІаккха йист ца хулаш цхьа юкъ а яьккха юкъе а дуьце йолаелар.

— Дика дагадоагІа сона революце хилалтта сий а со санна барий а хинна вахар. Дешар яхар вІалла а фуд хецар вайнаьха кхалсага. Бакъда Октябре деррига а хувцадалийтар. Дешa а хьйина 1931-ча шера йистеьккхар аз Владикавказера (хІанз Орджоникидзе) горски медицински техникум.

...Боккхача бовнца дуьц МурцІела Розас шоай кьонгаш, дешадаьх, цар бераш. «Аьшардар изы а ираз долашегІа да вахар, — йоах цо шоай йиІий — Тамаре кІаьнкартал кулг а хьекхаш».

Цо из дувцашие сона хаа я дукхьала уттт ший хана дукха хала Іойшеча, Советски Іалдаж баькъдан солла дика дезал кхебе вІаштІехьдалийначa кхалсага вахар. Ираз долаш саг хиннай-кх ер аьнна хетену сона. Дика тІехье кхеяран доккхагІа ираз малагІа да!!

Ше-шоай деагІош хьалайа, шоаш болча наха сий деш а лоархІаш а ба Розий кьонгаш малхарийн: Тухани Мареми къона тІехье кхеош шоай зиенош а низ а дІалуш ба, хІаьта Тамареи Тимури наьха унахцІена лореш ба. 30 шу совгІа да цар ненас Розас я унахцІенаш уйрандеешна болх бу.

Дукха за я МурцІела Розий ненсе тІа вея за хьатІенкаьчa. Бакъда, хІаьта я республиканска центральни роддома шушарна йолаш я из.

«ХІанз сай береш я йиттац сейла хьайна хааш, аьхар яхар ца дена йоалий сон, — яхаш бегаш бу Розас. ХІаьта дегІаш лоІе са а да сий долаш...

ХІара шеттон кІирани дошаш миссане вІашегІа я хийта цхьаьнна дІаьху Розий берт тайнача дезала (ЗІамагІдела воІи йоІи наьнаца дах). Дукха хул шейна дІа-юха ела а дагабоела а. ХІоранена бола хьонаш, ела хеза доаш нарадоагІа ирзо доала лаьна.

А. ЦИЦКИЕВА.

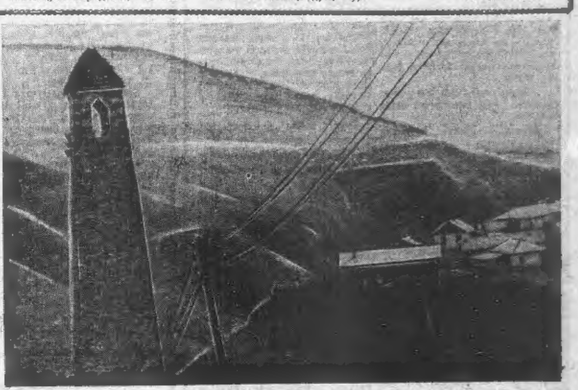

Укх деношка ер сурт тха фотокорреспондента И. Яшева даьккхад ЖІайрахь.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грозненоррхаш а йолаш, йоачаш я йоацаш ха латтаргья. ІуйрИйна республике гІолла цхьаццайолча моттигашка докх хургда. Фегара температура бийсанна 5—10, Грозне 7—9 градус йІовхал хургья, дийнахьа республике гІолла 8—13, Грозне 10—12 градус йІовхал.

8-чен 9-чем ноябре кхаьла хургья юкъ-юкъе екхаи я уттам. Бийсан температура 4 градус йІовхалгара 1 градус шелалга кхоачаш, дийнахьа хьалхарча юкъагІа 10—16, шоллагІча юкъагІа 12—17 градус йІовхал йолаш хургья.

Ширностурни.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

Ладувгіа, хьажа

7 ноябрь.

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 7.40 — Ашараш. 7.45 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.55 — Ашараш. 8.00 — Москва. 8.10 — «Октябро вайна ираз деннад» яха музыкальни композици (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 10.00 — Къахьегамхой дезача ден демонстрацех йола отчеташ (эрсийн, гІалгІайн меттала). 16.30 — Халхара йиш. 17.00 — Къахьегамхой дезача ден демонстрацех йола отчет (нохчий меттала). 17.15 — Дезача ден концерт. 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.40 — Передачай программа. 9.45 — Москва. Ши Майла, Сийлахь-йоккхача октябрьски Революце 51 шу дизара сийна йола эскара паради къахьегамхой демонстраци. Демонстраци йистеделча — «Сона дукха беза нохчи» яха концерт. 14.00 — «Коммунист» яха художественни фильм. 15.50 — «Сийне хийла Октябра, нехкаь». Дезача ден музыкальни программа. 16.30 — «Тоа йала саг» яха художественни фильм. 18.00 — Ах бІаь шера тІьрахьаш «1917 шух. 18.45 — Бераштa. «Сакърдане пожок» яха фильм. 19.30 — Дезача ден концерт. Репортаж. 21.00 — «Ха». Информацинни программа. Спецвыпуск. Эскара парадеи къахьегамхой демонстрацеи хьакьесхьа йола репортаж. 22.15 — Спецвыпуск. Гебода Грозне къахьегамхой демонстрацех йола репортаж. 22.45 — Концерт.

8 ноябрь.

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Дезача ден концерт. 8.00 — Москва. 16.00 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 16.15 — СаламІана салам (нохчий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — РадиоладувгІархой эшарах дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.55 — Передачай программа. 13.00 — ЗІамагІ болча дешархошта. «Сенкъан гоцерзал» 13.30 — «Цирк». 14.15 — «Дезача ден карусель» «Театрализованни музыкальни представлени. 15.00 — Футболах СССР-е кубок иккхар. Финал. «Торпедо» (Москва) «Пахтакор» (Ташкент) Ленина цІерагІа йолча Централни стадионера передача, перерывах телевизионни кердадараш. 17.30 — «Сердечные страдания» яха Омски эрсий халкъа хора концерт. 19.45 — Самукъабаккхий хІама лохкуйн — 66-гІа клуб 20.45 — Спецвыпуск. Нохч-ГІалгІайче деза ди хетеш я (эрсийн, нохчийн, гІалгІайн меттала). 21.15 — «13 гІанд» яха телевизионни театра миниатюра. 22.15 — Сийнах баьнна эла. «Максима къоналл» яха художественни фильм.

9 ноябрь.

РАДИО

6.30 — «Нохч-ГІалгІай хьеттаелладерза» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.48 — Хоамаш. 6.58 — Хаоттамах йола хоам. 7.00 — Москва. 7.20 — РадиоладувгІархой письмойх йола передача (эрсий меттала). 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — ДоттагІчен концерт. 8.45 — «Дийцургвацна цецам» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.06 — «Тиркж тІаагІеш» яха литературни передача (гІалгІай меттала). 16.30 — Концерт Поэта Остроески лирически кхолам сатчаени. (эрсий меттала) 17.00 — Нохч-ГІалгІай эшарий концерт. 17.30 — «Къоналл» (эрсий меттала). 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15.00 — Эрсий лаьтган сийлахь-воккха йоазонча. (Тургенев вина 150 шу дизарга). 15.25 — Документальни фильм. 15.45 — Телевизионни кердадараш. 16.00 — Оттадин концерт. Таллинера ю передача. 17.00 — Сийнах баьнна эла. (Максим юханара) яха художественни фильм. 18.15 — Вераштa. Фильм. 19.00 — «Октябрана тетаду. «Россе» зизаш». «Петиннице цІерагІа долча Пачхьалкхен эрсий халкъа хора театрализовани концерт. 27.00 — «Ха». Информацинни программа. 20.30 — Сийна шинеллий тІаюх» нах. Советски милице болхлой дени» четаш передачен концерта. 21.30 — Документальни фильм. 22.00 — «Шуга оперетта тувналлш хьеж. «Оперетта Московски театра сейре. 23.15 — «Аьлха бакъдараш».

10 ноябрь.

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — «Къона тІехье». (эрсий меттала). 7.50 — Ашараш. 8.00 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукха езача эшарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Массанаь хи тІа» яха очерк (нохчий меттала). 15.40 — Владимира Ашинеке эшарах. 16.00 — Дийнахь а буса а яха концерт-очерк. (эрсий меттала). 16.30 — «Къоналл» (гІалгІай меттала). 17.00 — Абдуллаев «Асса бердагнгв» яха документальни повесть. (эрсий меттала) 17.30 — «Болхлой вахарехьа радиогазета» (эрсий меттала) 18.00 — Тахан милице ди. (эрсий меттала). 18.30 — Милице болхлошта йола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — «Чуь». Республикански тоенний театра спектакль. (нохчий меттала дІакхх). 12.55 — Английски метт урок кердалкхар. 13.05 — Остановленное мгновение. (Петрова-Водкина 90 шу дизарга) (нохчий меттала дІакхх). 13.25 — Кинолюбителхой клуб. 14.00 — Боксах Европе кубок иккхар. Польшера передача. 15.30 — Сийнах баьнна эла. Выборгски оагІорахьера» яха художественни фильм. 17.30 — Дукха чаккхаш юкъера дозарен. 17.50 — Киножурнал. 18.00 — Музыкальни киоск. 18.20 — «Телевизионни кадредара» Тахан Советски милице ди да. 19.00 — Спектакль «Дьяхан кур». Горьки цІерагІа дола Московски художественни академически театра спектакль. 21.30 — «ВорхІ ди» Дуней хелакаеш юкъера программа. 22.15 — «Къоналл эфире» яха Горизонт. Ленинградера передача.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (2-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; бехктокхана секретара—3-34-35; партийни вахарех, культурех, промышленностех отделий—3-42-30; юрта бахамех письмайи отделий—3-42-23.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (2-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-35; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-23.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05257. Заказ № [illegible]

Доазол декъара

ПОЛЬША-68

11 НОЯБРЕ ВАРШАВЕ ХЬАЕЛЛ ПОЛЬСКИ ОБЪЕДИНЕННИ БОЛХЛОЙ ПАРТЕ 5-гІа СЪЕЗД.

ЦИФРАШИ БАКЪДАРАШИ

1964 шера тІехьагІа Польшера болхлой класс 800 эзар сага йоккхагІа хиннай. Лакхбеннаб болхлой общеобразовательни боарами квалификаци; царех миллион совгІа бараш промышленни юртбоахамех профессиональни школаш йистеяьхай.

ХІанз лакхера образовани болаш бола специалисташ 140 юкъера профессиональни образовани йолаш барао миллион совгІа дукхагІа хиннаб. КагІрхоех 85 процент бараша бархІ класс чаккхьаьккхачул тІехьагІа кьыча дешара заведенешка дІахо деш. Деша багІа студенташ 42 процент дукхагІа хиннаб.

ХІанз 45 эзар лор из мехка. Юкъена лаьрхІача пейжалша бахаш йоккха ха 70 шерага кхаьчай.

* * *

Бахача наьха реальни доходаш дикь шера дукха совгІа-эшачагІа йоацаш 20 процент дукхагІа хиннай. Юкъера лаьрхІача пенсей боарам 30 процент лакхбеннаб.

* * *

Арахена промышленни продукци дикь шера 48 процент дукхагІа хиннай. Мехка карта тІа хьекхай керда промышленни объекташ, царех цхьанраш — Корепе йоккхагІа я. Уж я Нови Гутера пхелагІа доашек Ленина цІерагІча комбината конвертори кислородни цехи, Плоцкера мехкдаьтта комбинат. Конинера алюминиеви завод, Мистечкера цинкови завод, Любина райоцера цІаста рудникаш, Пуловски азотни комбинат, Ольштынева автопокрышкай завод. Торунерен Лодзерен синтетически хьоъсл заводаш, Свецера целлюлозно-кахьата комбинат, Рудникашкара, Новинашкара, Дзялошинера цементни заводаш.

* * *

Польша ерригача промышленни продукцена юкъе машиностроение наделеша лоаца лакъа 1950 шера хиначa 8 процентагара укх гурахьарча 28,7 процентага кхоачаш доккхагІа хиннад. Польски экспортера машиний, приборий, технически оборудоване дакъа цу юкъа пхезаз хІана хиннадац аьнна дукхагІа а хиина, хІанз 36,1 процентага дІаххаьчад.

* * *

Шерагара шерага ший мощностам алсамйоах ПНР энергетико. Ток еннай «Полтнув», «Серша», «Адамов» яхача а кьыча а гидроэлектростанцеша. Хьалъе йоалай польски энергетика тиганта — 3 млн. киловатт низ бола Козеницашкара ТЭЦ.

1950 шера 9,4 млрд. киловатт-сахьат электроэнерги яьккхаяр. Ер пятилетка чакхйоалаш (1970 шу) из хургья шера 65 млрд. киловатт-сахьат совгІа.

* * *

Дуней стандартий боарамe латта, эттара толашагІа дола кемаш хьаду Гданьски кемаш деча верфа коллективо. Апреле цун стапелеш тІара форда тІа даьккхад 500-гІа кема. Форда регистра дашеех, ПНР дуней тІа эттара хьалхарча моттиге яьнай хІара шера хи тІа лоахача, форда чура чкъарий лувцача траулерий дукхалга диллача.

* * *

Укх тІехххьарча дикь шера юртабоахашта дІалхийта капиталовложенеш 60 процент дукхагІа хиннай. Модернизаци яьй юрта боахама технически базаза. Уж а кхыйола а мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш 16 процент дукхагІа хиннай йоаккхаш йола юртбоахама продукци.

* * *

1945 шера Польша махкбузехьарчен къилбаседехьарчен лаьттанашка пхи миллион саг вахар. ХІанз цига бах 8,5 миллион нах.

1945 шера, массаза а дун делалхьа хиина уж лаьтташ Польшана юхаденнача хана, цига хиннача ерригача предприятеех кхо дакъа гитлеровски оккупанташа дохададдьар. Алха 1946 шерагара 1967 шерага кхаччалца юкъа хьатеха лаьтташ юхаметтаоттадаргеи дІахо экономически дегІадоаладаргеи дІадахийта ахча мехка ерригача капиталовложеней ахчах 24,4 процент хилар. Республика махкбузехьен къилбаседеьен хьалхьяй 10 эзар совгІа предприятеш.

(АПН — «Интерпресс».).

ЮГОСЛАВЕ МОХК АГАР

БЕЛГРАД, 4 ноябрь. ТАСС корреспондента Г. Киселева хоам бу: 3-ча ноябре 8 балл а йолаш мохк агаб Югославе къулба-малхбузехьарча дукхача моттигашка. Цун эпицентр Албане территоре тІа хиннай Черногоре столицагара — Титоградагара 50 километр. Цу городa шийна чухьа лаьтта кІал теха чинг алх баланз хІана зцар аьнна яр. Боабаь нах ба. Мохк агарах къаьстта чІоагІа зе даьннад Черногоре Адриатически форда йистерча даькъа тІарча нах бахача пункташта. Іалламате хукха ма чубаха цІенош общественни зданеш йохаяьй городе Ульцине, хІаьта Бар яхача городе зе даьл 300 гаргга чуІеча цІенош массеех промышленни объекташ. Официальни дашеех, «Борба» яхача газета тахан яздечунга диллача, Ульцинера Баре кхаччалца йолча Югославе Адриатически форда йистаярча йоккха йоацача алхха цхьан участке мохк агарах хиина зе къаьна 1 миллиард динар совгІа да.

... Дукха да.

В. Дэнина фотоэтюд.